Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer Eshle ravreve

Shulḥan ʿarukh : mi-Ṭur Yoreh deʿah

Ḳaro, Yosef
יסוי ,וראק

Könisberg, 609 [1858 oder 1859]

סרחו יורינ תוכלה

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10195

Visual Library

הלכות נידוי וחרם

שלד היאך נוהגין עם המנודה או המוחרם ועל מה מנדין ודין התרתו. וכו׳ מ״ח סעיפים:

א [ת] העובר **א** על דבר איסור **ב** [ג] ג מנדין אותו לאלתר:

סגה [ג] אבל אכה ממון אין מנדין אותו עד שיתבו בו ג׳ פעמים דסיינו ב׳ ג׳ (טור) מן הבית דין מוי שיתבאר בח״מ סימן י״ח:

ג בואין נידוי פחות משלשים יום ג׳ואם אינו חוזר בו שנים לנדותו לאחר שלשים יום ואם אינו חוזר בו **ד** ממתינים לו עוד שלשים ומחרימין אותו [ד] דאפילו פגע הרגל בתוך שלשים יום אינו מבטל אותו ה במה דברים אמורים בנידוי שלשים יום **ה** בנידוי דידהו [ת] אבל נידוי דידן **ו** כגויפה דידהו שהיא ז׳ ימים ונויפה דידן חד יומא:

סגה [ה] ומנדין לגי׳ שהוא מייב מידוי (א) ואפילו יש לאותו בעל ידי כן יגלה לתרבות רעה אין לאותו בכך. (פסקי מהרש״ל סי׳ קנ״ט):

ב והמנודה **ז** אין יושבין בד׳ אמותיו [ו] ז׳חוץ מאשתו ובניו (רין) (ויש אומרים [ז] אף בני ביתו שלו) (טור ומ״ה סימן כ״ט) (ויש לסקל) [ת] ח ואין אוכלין (ושותין עמו) (טור) **ה** [ת] ט ואין מזמנין עליו ואין כוללין אותו לכל דבר שצריך עשרה:

סגה (ב) אבל אם לא נידוהו בפירוש **ט** אף על גב שהוא עבריין לו בעבר על גזירת אגרת אגרתין אותו לעניין ל׳ להתבלל עמו (רי״ם סימן קנ״ב ומרדכי רים שבועות פרק אותו לעניין אלמנתי ת׳ אגלמין) ואפי׳ אנוהו עמם אין מלמדין אותו לעניין ה״מ ל׳ מותר להתבלל בעודו בב״ה (נ״ל בשם תשובת הרשב״א וריב״ם סי׳ קנ״ג) ואם מבטנו לגרשו מב״ה **יא** אבל ידמוק יחידים שלא להתרחק מאהבת אחיו. (שם בריב״ם) (ט):

יב [ין] (ג) י ואסור בתכבוסת ובתספורת **יג** ובגילת הסנדל (הגה״ד והל״ם) כאבל יאומותר בדברי תורה שונה ושונין לו נשבר ונשברין לו והמוחרם לא שונה ולא שונין לו לא נשבר ולא נשברין לו [יח] וכן אסור להנותו יותר מבדי חייו (תשובת הרשב״א) אבל שאנה הוא לעצמו שלא ישבח תלמודו ועושה לו חנות קטנה כדי פרנסתו [יב] יג ומותר לדבר עם המנודה ועם המוחרם יג אלא אם כן החמירו עליו בית דין בפירוש:

סגה [יג] ומ״מ לא יבבה עמו בדברים ולא ידבר עמו אלא לצורך

הלכות נידוי וחרם

שלד היאך נוהגין עם המנודה או המוחרם ועל מה מנדין ודין התרתו. וכו׳ מ״ח סעיפים:

שלד (א) ואפי׳ יש לאותו בעל ידי כן לגלה לתרבות רעה אין לאותו בכך. (פסקי מהרש״ל סי׳ קנ״ט):

ב והמנודה **ז** אין יושבין בד׳ אמותיו [ו] ז׳חוץ מאשתו ובניו (רין) (ויש אומרים [ז] אף בני ביתו שלו) (טור ומ״ה סימן כ״ט) (ויש לסקל) [ת] ח ואין אוכלין (ושותין עמו) (טור) **ה** [ת] ט ואין מזמנין עליו ואין כוללין אותו לכל דבר שצריך עשרה:

סגה (ב) אבל אם לא נידוהו בפירוש **ט** אף על גב שהוא עבריין לו בעבר על גזירת אגרת אגרתין אותו לעניין ל׳ להתבלל עמו (רי״ם סימן קנ״ב ומרדכי רים שבועות פרק אותו לעניין אלמנתי ת׳ אגלמין) ואפי׳ אנוהו עמם אין מלמדין אותו לעניין ה״מ ל׳ מותר להתבלל בעודו בב״ה (נ״ל בשם תשובת הרשב״א וריב״ם סי׳ קנ״ג) ואם מבטנו לגרשו מב״ה **יא** אבל ידמוק יחידים שלא להתרחק מאהבת אחיו.

(שם בריב״ם) (ט):

יב [ין] (ג) י ואסור בתכבוסת ובתספורת **יג** ובגילת הסנדל (הגה״ד והל״ם) כאבל יאומותר בדברי תורה שונה ושונין לו נשבר ונשברין לו והמוחרם לא שונה ולא שונין לו לא נשבר ולא נשברין לו [יח] וכן אסור להנותו יותר מבדי חייו (תשובת הרשב״א) אבל שאנה הוא לעצמו שלא ישבח תלמודו ועושה לו חנות קטנה כדי פרנסתו [יב] יג ומותר לדבר עם המנודה ועם המוחרם יג אלא אם כן החמירו עליו בית דין בפירוש:

סגה [יג] ומ״מ לא יבבה עמו בדברים ולא ידבר עמו אלא לצורך

חדושי רע״ק

סי׳ של״ד. סעיף א׳. (ת) אבל נידוי דידן. ודוקא נידוי אבל מהם לפילו דידן כ׳ יום. ל״ו בשם הרא״ם:

ט״ו ס״א. (ג) ועיין מ״ם בשם זה. ראי׳ זו אית׳ בתי בגיטין זאב (סי׳ רפ״ז וסי׳ ח׳). ומה מות יאיר (סי׳ קמ״ח) הגלה לעיקר כדעת הרמ״א ולזה הסכים בת׳ שמש לדקה (סי׳ פ״ם):

סעיף ב׳. (ג) ומקור בתכבוסת. בתשב״ץ (מ״ב סי׳ ע״ב) כ׳ דהבך הוי רק מל״ם. אבל הרמקת ד״ה זהו עיקר ענין נידוי.

וג״מ בשפיקן. עיי״ש:

לעעבו

ביאור הגר״א

שלד [ת] סעובר כו׳. ע״ל סמ״ג: [ג] מנדין כו׳. מ״ק פ״ז ת׳ מ׳ ס״ב ברייש דל״ם בשם כו׳: [ג] אבל כו׳. שם: [ד] אבל פגע כו׳. שם י״ד ג׳ ת״ל מי קחני כו׳ וכ״מ שם בירושלמי הרא״ם בר״ם סמים ומעורה כו׳: [ה] ומנדין כו׳ ואפילו כו׳. קדושין ע״ב ת׳: [ו] מון כו׳ ור״ת כו׳. ע״ל בגדרים ז׳ ג׳ ד״ה וכי ע״ל כו׳ ובר״ם שם: [ז] אף כו׳. מהכ״ל הה״ם לבייב ומה״ם הטעם דאשתו ובניו מוחרים דמוחיוים לא אדהרוהו ומה״ם בגדרים ל״ע ת׳ ומוא דבני הרא״ם ומוכ בעבדי הרמ״ם ומכ״ל הרמ״ם ומכ״ל בגדרים ז׳ ג׳ אבל בגדרים ת״ל ת׳ אבי בתוספתא ומ״ל: [ח] ואין אוכלין כו׳. כ״מ בגדרים ז׳ ד״ה וכי ע״ל כו׳ ובר״ם שם: [ט] אף כו׳. מהכ״ל הה״ם לבייב ומה״ם הטעם דאשתו ובניו מוחרים דמוחיוים לא אדהרוהו ומה״ם בגדרים ל״ע ת׳ ומוא דבני הרא״ם ומוכ בעבדי הרמ״ם ומכ״ל הרמ״ם ומכ״ל בגדרים ז׳ ג׳ אבל בגדרים ת״ל ת׳ אבי בתוספתא ומ״ל: [י] ואסור בתכבוסת ובתספורת. בגדרים ל״ע ת׳ אבל אסור דבריהם לבקל. ר״ן. וכתב הרא״ם בשם הרמב״ן דקסה דאיכ הא דתניא ובן אחיה עוגה כו׳ אסיא קאי ומלאה ע״כ אבעילת הקבל קאי ומכו אמלינו בר״ת ותניא בתוספתא וירושלמי אבל ומבודה כו׳ ומבו״ל מי׳ אמ״ב ס״ד ומ״ל אמ״ם: [יא] ובן אסור לבטותו. כ״כ הרא״ם בשם הרא״ד ומ״ם כו׳: [יב] ומותר לדבר כו׳. הסמ״ל רב יהודה דבר עם הסוא כו׳ אם ס״ד ת׳. הרא״ם שם. ובשם״ב דמדות הסובן בגיה כו׳ ומבה״ר: [יג] ומ״מ לא כו׳. ע״ל מי׳ שם״ם

באר הגולה

סימן שלד

ת׳ ומיימרת דבב חסדת וכו׳ מוצד קמן דף י״ז ע״ב: ב גבייבא שם דף ע״ח ע״ב: ג מיימרת דבב יהודה וכו׳ שם: ד ממשנות הבתולה שם דף י״ד ע״ב: ה מיימרת דבב חסדת שם דף ט״ז ע״ב: ו הגהות בשם הגלמיד מעובדת דרבי אליעזר שבבכורה ושבב לו רבי עקיבא וכו׳ ב״ש דף מ״ש ע״ב: ז שם מעובדת דסוקרטוס בבו שהיה דבמבו עבדיה דף ס״ח ע״ש ומדלבגיל לן מהרה מוהו בתמרים המעם מ״ק דף ט״ו ע״ב אלמלא בחוסרת ליבב בדי אומרו וכ״ב הרבב״ם ומשלר קרוגיו לקוינן: ח הוא כלמד בתכב שבן בהיבבה: ט לשון המבים בב״ם ומהחמים ובים הבור והתבבות שם בשם הבוקה מבן קלמן ומהו הטעלו בתקנתן ומהו לחוי לגיבוק וכו׳: (ס״עיין בגיש בסוף הסימן): י בבייבא מ״ק דף מ״ע ע״ב: יא בבייבא שם: יב עוד מהבבי מגיו הרא״ם שם ומהבבים לן שם ומוסר בבלגלם אם מוסר בבלגלם בלוס וכו׳: יג ריב״ם:

בנסת הגדולה

כתב בגיל ומבב״ש בגמרא אם וכו׳ ואם מוסר בתפילין ובסלגלם בלוס ולא לימבמת ר״ש לחלוגן לבומרא כיון דלא לימבמת ובב אלבם מבק לקולם כו׳. ב״ב כתב בעל המבמ לרק מלב ג׳ מיבן קב״ם דהריב״ם בבי׳ קב״ם בבירא ליה הבי אמר המלבם זה מ״ש מהבי ענבי הריב״ם ז״ל בסימן קב״ב בדוב מלגלי מתקבים לבבבם הרי״ב והרמב״ם ז״ל מבקמין לקולם ומבומרים הבית אם מהבגלי הרמבין ז״ל והרבבים ז״ל דלבמם הרמבין בל מלי דלא לימבמת בבבק אלו מבלמין בבומרים קבם לבילי וקבם ערי ולדשם הרבב״ם אם בבומרים הבל ערי ובלבם מדבבין אם דומל ז״ל בו׳ פומם בדשם הרבב״ם בבומרים וב״ם בבומרים דמבילו לבהמבין ז״ל לקולם ומה שבמב הריב״ם בבי׳ קב״ם דלם יש בלבמן בידוי הרבם ים לבהמיר שבמבו בן הרב בעל מבבם לבק בדשם הריב״ם בדשם הלומרים מהרבם קלי ולא אבידי ובבר לבד בעל המבמ לבק בסימן מבבבר לפרם בן ובהם לומו דמבי״ל לבדם בבי דבבלמת לי מולמו דבומם הוי קבדי בידוי מדבבבן ומבידו לבקל הוי לומבין הבי בדי דלא ליבי דלא בבלן הבל מבלן מבל מהבר מבי״ם מבידו לבהמיר בבם דבוי מ״עומ׳ לים לן לבהמיר דבבי דייק הריב״ם ליבמן ומהי בבומיבו ב״ב ובבבם בבל זה מבבי בבים מבבב דמין בילוי בהריב״ם ז״ל בבלן מבילם לים זולם מבבב שבבב בסימן קב״ם מבבב לם הים רולם שבבבי קב״ם בילם דבבו שבשלן לבקל בדשם הריב״ם והבבבים ז״ל בסימן קב״ם בבבב בבל מבבב לבק בסימן המבבר מבלם לבל לומם הבומבי דבידוי הוי מלבבבן ומבבבם בסימן זה ומ״ל דבקבין לקולם בדשם הריב״ם והבבבים ז״ל ועיין

(ג) ונגרם לת בכו ובנית הספר כו׳ כן כתב הרין בשם רב פלטוי גאון וכ״ל כתב ע״ז בתרק הגחל בהמנוס לוי ותתקיים אלא בהבל בשלוח ונילה מעיקר המנוס תנים בא ויש כבודו וכן נקבול מתו עליו מועל מלא להנין ויש כבודו כופין אותו עד שיקבל עליו המנהם ואחר כך ונלן וקובלין אבל בת״ח של תיקוקים אין לו תשלומין ושליו נאמר לם תשבני יום יוציס תעבנך פטועה דלת טעמא לבה מילבת גם מה שכתב לטוליא לת לשתו מע״ש לא נהיגא לם הוא הטל הטל מה שלמו בלא מלאה כו׳ לא לאמרן מילאו ג׳ דברים אלו ומפי הגאון ע״ל ויש לתמוה על תומיתו לפי דעתו היה לו יותר לתמוה. על מלא יקבלו לו מתו לם הוא הטל לותו כשם מה מעלה שתהא ומוטלת בגזיון וכמ״ם הטור שיון מ״ש דבאזוכי דכולי מי הוא וכנ״ל דהאי גאון לא מייבי אלא ונבנו הקטנים אין בשם זכות ולד עלמן עדיין אלא תנוים ומומדים בזכות של אביהם לוהם ים רשות לעבב הקבורה אבל לא גדולים שהם בני קבולי שכר לו עוכם ולד עלמם ומהה הטעם מהן הגאון רשות גם כן לגרם בכו ובנית הספר ויהיו הקטנים אבל בשתו ודאי אין שום טעם לבזיונם דשיא עולה עמו ואינם יורדת עמו כמנ״ד: (ד) אף אם לא יחזור כו׳ אמ׳ לא יחזור מלאה פיהוסו שאינו מתחרט על מעשיו ואינו מקבל תשובה על מה שעשה אבל מכ״מ אינו מוקף לעשות החטא עדיין ומומים הבית יוסף בשם ריטוקי יוסף בס״ז זה אבל אם הוא מוקף ומשקה זה החטא שפיעה שאין זה תלוי בזמן אלא לעולם נחשב לו כאלו אותו היום ומחדש הוא כ״ל פשוט: (ה) להחמיר עליו ולהחריטו כו׳ בב״ע הקשה על הטור שכ״כ דהרי כבר כתב שלאחר שמונן בו ב״ש ל׳ יום בנידוי ומחרימין אותו ומשו זה שכתב כאן שאם ילו ג״ד יעשו כן ואל דקמ״ל דים כח בדים לעשות כן לחחרי אף על פ״כ אלא הים עדיין בנידוי דהא כתב הטור בסמוך שאין מחרימין אלא עד שיתקשה שני פעמים שבעשה הא׳ מנדין ומוכין עד ל׳ יום ומומתיכן עוד כו׳ ויש מהלים שכאן מיירי שהוא ומבקש שיתירו לו דאיכ היאך אמר הטור וכשניע הזמן מתירין לו מיד הא בעינן שלשים יום אחרים כמ״ש לעיל אלא ע״כ דבקש מב״ד שהתרה וקמ״ל כיון דלא חזר בו ומבעיא שיכולים לבדומו אלא אפ״ל לאחריתו דשלא אע״פ שהוא מבקש שיתירו לו ואין זה בומשמעות שלשן ולעולם״ל דהטור תמא ודאי מפרש דהיינו בתחלה כתב שים בעונם נידוי דבר זה לרחקו עד ל׳ יום ואחר״כ לאחריתו ודאי תנא כן דכל מי שבא לבלל נידוי חייבים ג״ד לבטוח לעיל הכרחים אלא הרשות ביד ג״ד לבטוח בן בין בומבא דיומים אין לריכין דוקא לי יום וכן אין לריך לאחריתו בהכרח אלא בלבון הב״ד תנאי הדבר ובזה ומתוכן גם מה שקשה על הש״ע סעיף ״ שכתב אלא יתן בג׳ כו׳ שזהו מכר כבר בדין נידוי אלא דקמ״ל דבלבון הב״ד תנאי ומלאה שים לבם רשות לעשות כן אבל אימו מוכרח כבל בדבר: (ו) הא דאמרינן כו׳ אם הרא״ש בתשו״ ועוד ונבאר דבריו בשיעתא דשמ״ש ויתבאר שמ״ש רמ״א ומוך לי יום כו׳ אימו מדוקדק אע״פ שהוא מומך מדברי הקומנטרים שבגיא ב״ש ת״ל אין נידוי בחות מלי יום והקשה הרא״ש מלבי״ל דבמומן אמרינן מומן אסור ומומן אבר מיכום שיוכל ב״ד לבומלו מן הבידוי מומר. ולבאר כל הדברים הבי הוא אמרינן מומר. אבל אם מבטו לת נידוי תנאי הכל בפיומים. אם מיבטו אסור לכך ולכך לדבר פלוני ופלוני ולעשים כך וכך אין על המומר רק מה שבטו ולזמן שמילבטו עכ״ל. ואע״פ שהוא עליו בעל הקומנטריטי דמנין לנו שיהי הנות לבקל המתבר בשלמנו הטיהר בשעיף זה דבר זה מיהוני לבקל עליו בדיני נידוי: שיך ס״ק כ׳. (ה) נ״ע הבא כו׳. ע׳ בח״ל מ״מ (מי׳ נ״ם):

(ד) אם חזר בו אף על פי שלא התירו נידויו מתעסקין עמו לכל דבר: [מז] אף על פי שאסור לאכול ולשתות עם המנודה או המוחרם מכל מקום האוכל ושותה עמו אין לו דין מנודה:

ו [ח] יש אם רצו בית דין (ד) למעט הנידוי מל׳ יום או להוסיף הרשות בידם:

הגה יט [ים] (ט) ויש רשות לבית דין להמתיר עליו כ אלא יתולו בגיו ואלא יקבר אם יתות (בגיתון זאת כי׳ רמ״ע וכ״כ הב״י בשם הרמב״ן כי רמ״ל) (ג) ונגרם אם בגיו ובנית הספר ואסתו ובנית הבנסת עד שיקבל עליו הדין. (כ״י פ׳ הגוזל):

ז [יט] שכשיגיע הזמן מחירין לו אם ירצו (ד) אף אם (ט) לא יחזור בו [כ] ומכל מקום טוב הוא שלא יתירו לו אם לא יחזור בו שלא תתמעט יראתם:

ח [כא] כאם ירצו ביתר דין (ה) להחמיר עליו עוד ולהחריטו הרשות בידם:

ט כא אם ראו בית דין קושי האיסור והעבירה מחריטין גם האוכל ושותה עמו והיושב בד׳ אמותיו:

י כב אם ראו בית דין לנדות כא שלא יזמן בג׳ ולא יתפלל בעשרה ולא יקברו לו מת ולא ימולו לו בן רשאים הם:

יא כב כג אם נתנדה על עבירה אינו מצטרף לעשרה:

יב [כב] כד הא דאמרינן במנודה סתם שהוא אסור בדיני המנודה דוקא מנודה לבית דין שהוא מנודה לכל אדם בין דלא אתו לבית דין או דלא ציירה דינא או לאפקירותא או לדבר עבירה בין נידוהו בית דין בין שנידהו כל אדם דינו שוה בין לעירו בין לעיר אחרת אבל מנודה לחצאין כגון תלמיד שנידה לבבודו וכן מנודה לעיר אחרת שנידוהו לכבודם אינו אסור בכל דין המנודה אלא שבני אדם מרחיקין אותו כדי לביישו כג אבל אבילות אין עליו:

יג (ו) [כג] כה הא דאמרינן סתם נידוי ל׳ היינו לענין כשמנדין אותו כד אומרים פלוני יהא בנידוי

קנינ בשם סרמב״ם וסכי מהוג: יד ואסור ליכנס לביתו בעודו בנית וכתב בד״מ דלא מפומע כן מתמוכ סתמתיב לומים (וכתבו סרב לעיל בהג״ם) ואפשר לתלק בין בית לבית הכנסת עד כאן לשומו והבר פשוט הוא שסרי בקומנטרים גופיה כתב דעשם דד״א הוא ומפני שהן חלנו: טו ואין מיוק בין עומד כו׳ ולי״ע לי מיהלך תופס אהבע אומת שם: יז ומימין אבן על מיהבר בהבע אומת שם: (יט בשם לקמן בשעיף יי): יט שם ושם בשם הילמוסלמי: (ט מיהום שהיהו מתחבע לשוב ולומל אלא ישבה עוד כן אבל אין בידוהו שמדיין עוסה בן ועיל פעיף יינ): כ לשון הטור: כא שם מדברי מגיו הבל״ם בשם הרלב״ד: כב בשבועות לרמב״ן סיון לרא״ד ומקן עשם מהמנועה אלא גם על דבר מלה כשמלל שתם דברים אחרים ועוד לזרגבר מילאה ב״ד מתכן לעקוד דבר אבל אין מתכן לעקוד דבר אלה: כג הרמב״ם בשמוטה: כד עוד בשם הרלב״ד: כה נ״ז בשמו:

כנסת הגדולה

ובין בשמוטה הבב מהרי״ל דר בוטן ובהריב״ם מי׳ רסיו: עוד כ״ל דאמילו הי״ל יחזו הנידוי הוי דהבנן ואמ״ל דהוי מדאלוריי״ם מקטנן לאלבה כדברי המומרים דהוי מדרבנן אלא אלא מלמני לני לומר דבר זה מלאל אבל בחם בו מוס אורם נתק לק הרב בעל מפפע לתק ל״ל ה״ב סיון לי״ז ע״ש ובהגהות הביר״פ ז״ל דמ״ק בבק אלו מגלחין בחב ודע בחבב הבין ובחב הבי״ב כל מיקו דאלוכלא דאלי עבירא לקולא ובדאמרינן הלבה בדברי המקיל בחבל ובחב עליו בהגהה המבלי מון מבבודו כי לין הטעם לק מפום דבבל מופרים אלן בפפיקו לקולא עד כאן וכפי הגלאה מהבין שמה שבחב הבין ז״ל ובדאמרינן הלבה בדברי המקיל בחבל אלא מיבה טעם להרי״ם ז״ל למה בפסק בהני בעיא לקולא מפום דמנודה הוי בחבל ובלבה בדברי המקיל בחבל אלא הבה עליו אלין זה הטעם ובבודו בחקומו מונה אלין אלא בוונם הבין ז״ל לבל בוונם הבין הוא אמ״ל לומר דאם בחב הבי״ב ז״ל בהני בעיי לקולא מפום דמנודה דלמרינן הלבה בדברי המקיל בחבל מעם אמרינן הלבה בדברי המקיל בחבל מפום דבין דמידי לקולא הם בקמינן דבבל הוא בקמינן אלא הם בל מי אלוכים דאין אלוכים דאלוכ״ם אבילו יום אחד ואפשר אבילו לומן דאמר יום אחד דאלוכ״ם אבל בלאלים הבי״ב בבק בי דבהמות הבל שבעה יני אבילות דאלוכ״ם לא ילוק זה ובל״ל:

יד בריים׳ ע״ש דף ע״ו ע״ל ובכלבי יהודה: מו מבנין בשבל פיים מדינו כמלבד עלמו וכו׳ ויבאלל לקמן סיון מ״ש: יו בקומנלכים בשם הבבש״ל: יח מוכ מדברי מגיו הבל״ם בשם הבלב״ד: יט שם: (ט נם המבחר בחנו לקמן בשעיף יי): יט שם ושם בשם הילמוסלמי: (ט מיהום שהיהו מתחבע לשוב ולומל אלא ישבה עוד כן אבל אין בידוהו שמדיין עוסה בן ועיל פעיף יינ): כ לשון הטור: כא שם מדברי מגיו הבל״ם בשם הבלב״ד: כב בשבועות לרמב״ן סיון לרא״ד ומקן עשם מהמנועה אלא גם על דבר מלה כשמלל שתם דברים אחרים ועוד לזרגבר מילאה ב״ד מתכן לעקוד דבר אבל אין מתכן לעקוד דבר אלה: כג הרמב״ם בשמוטה: כד עוד בשם הבלב״ד: כה נ״ז בשמו:

ביאור הגר״א

שם״ם ס״ח בהג״ם: [יד] ואין קורעין כו׳. הבא מנזין אותו שקוקלין אדונו כ״ם אין עוסין לו כנוד. שם וס״ם בכלל הטוכים ובדברי ביגור אמרינן אין כו׳ וע״ל פי׳ סמ״ה וה״ם וס״מ לאפקירותא כו׳: [טו] אסילו בידוהו כו׳. מע״ם י״ל א׳ מייליה לאעבתא כו׳ שם: [טז] אע״פ כו׳. מומם ורבכיל ומתי כו׳ מעמע אבל מתמוע לא: [יז] אם לנו כו׳. סרמ״ל מילבוטלמי ועי׳ לל״ם בב״מ: [יח] ויש רשות כו׳. עפ״י בבה״ג שם: [יט] כסגיע כו׳. שם מילבוטלמי הב״ל ומע״ם בגמרא אין נידוי פחות מג׳ יום וכיינו בלא חזרה וכמ״ש בס״ג וע׳ רמ״ם בב״ל: [כ] ומ״מ כו׳. שם מילבוטלמי הב״ל: [כא] אם ילו כו׳. גמרא שם: [כב] הא כו׳. דאין אבילות לאלין. רמ״ם בב״ם: [כג] הא דאמרינן כו׳ ומ״מ כו׳ ויש מי שמולק כו׳ ותוך ל׳ כו׳. שם בב״ל ומדברי הרי״ף שפסק דלא קי״ל כאביי שם מהא דבדיים ח׳ ג׳ ועי׳ לל בבדיים ז׳ ב׳ ד״ם וס״מ אין בין כו׳ ובבה״ם

חדושי רע״ק

סעיף ו׳. (ד) למעט הנידוי מג׳ יום. וכן למעט בחיוכו שהם פרטי המכר בבי׳ זה בדין הב׳. הריק״ם. ומקוכו בב״י וז״ל כתוב בקומנטרים׳ בשם הרמב״ד כי מה שמקבו בדיני מנודה לאסור ליכב עמו ולאכול עמו ואסור לבסר ולבכם ואסור בבעילת הבבל. אינו אלא מנודה מתם לו שאמרו כך יהיה בנידוי מון מדבר פלוני ופלוני. כי לעם שהוליאו מן הנידוי מומר. ולבאר כל הדברים הבי הוא מנודה גמור. אבל אם הבטו לת נידוי תנאי הכל בפיומים. אם מיבטו אסור לכך ולכך לדבר פלוני ופלוני ולעשים כך וכך אין על המנודה רק מה שבטו ולזמן שמילבטו עכ״ל. ואע״פ שהוא עליו בעל הקומנטריטי דמנין לנו שיהי הנות לבקל המתבר בשלמנו הטיהר בשעיף זה דבר זה מיהוני לבקל עליו בדיני נידוי: שיך ס״ק כ׳. (ה) נ״ע הבא כו׳. ע׳ בח״ל מ״מ (מי׳ נ״ם):

ר"ל כשמונדין אותו קחם אומרים שיסא בנידוי לי יום: **כה** אם היה הנידוי בשביל ממון כו' בעוור אותה (בלי הרא"ש) רו בשביל עבירה כו' וכ"ל שאינו והוקדק דא"כ היאך כתב אם כ' ואעיו לא חזר בו ומתירין אותו לאחר לי דהיאך יתכן להתיר לו אם לא חזר מהעבירה וכן כתבאר ברים הסיגון דאם לא חזר בו ומתירין לו עוד לי יום כו' ודוחק לומר דהסם איירי שאינו בא לב"ד ומעקם שיתירוהו לו וכן בלי הרא"ש נופים שבאמרי לא כתב או לדבר עבירה אלא כתב דבמומא מתירין אותו אחר לי אעיו לא שיים לבעל דינו וכן הוא ברבי יהומם כ"ל וכ"ל דהאי ואעיו לא חזר בו קאי אלדבר עבירה וכראה מלא הסמיע המחבר הא"ו או לדבר עבירה: **כו** ויש מי שחולק בזה כבי"ר שהוא הרמב"ם שהמתיק לקנן קנף מ"ז דבריו בכתב עד שילם הסחם ולא לא לזה הבי"ח כאן קבלת הרא"שה כיון שאחה לקנן כדברי הרמב"ם ואפשר ד"ל דהכם אחרי: **כז** חם ומעמנו שיסא מחחנא כו' וכתב בקומדיים ומעמע לי שאקור בתקעות אותו היום אלן ומתלמ ועלב [ראוי] לאסר ולבלח עד כאן לאמן ב"י: **כח** זמן מיסה הימו ז' לבני א"י ויום א' לבני בבל כדלעיל ריש הסיגון: **כט** אבל אינו מנודה לאחר החכמים אעיו הם קטנים ומנו ב"י ולא"ע ועיין סי"ק לי מ"ש בזה: **ל** אבל מנודה הוא לאחר הנם אחים חכמים כי הוא ומשמעות ב"י והוא מדברי הרמב"ם אבל בחומת אעמ הסי"ק והפוסקי' ומעמע דדוקא לרב אינו מנודה אבל לאחר כל העולם מנודה אעפ"י לחכמים כמותו וכ"כ הרב מקדאי ובעל הקומדיים והריב"ש דמנודה אעפ"י לחכמים כמותו כל אחיו גדולים ומנו ומביאם ב"י אלא מכתב דמדברי הרמב"ם מכתב כל אדם ומעמע דאינו מנודה אלא לאחר הנם ולא לתלמידים אעיו הם קטנים ומנו ומאחר מסם ב"כ תלמידים ולענין ומעמה אין בידינו לחמיר יותר ממאי דמעמע מדברי הרמב"ם ע"כ לכמו ולענ"ד אין כדאי בדקדוק זה לעקם כל הנם ולא חכמים כיון שאמנו הם"ם והפוסקים לא ומעמע כן ומכך לבוחתא דלעיל כתבו בתיקום לאעיו חכמים כמותו מיבים לחסוג בו בידוי וגם הטור כתב דבדוי בידוי לאחר כל אדם וכן ומעמע בא"ם פ' אלו מנלמן בים דף י"ז מנודה לתלמיד אינו מנודה לרב לרב הוא דאינו מנודה הא לכ"ע מנודה כו' ומעמע דלכ"ע מנודה אעפ"י לחכמים כמותו לבד מרבו וכ"כ הש"ר דף מ"ז קוף ע"א אינו מנודה לרב אבל לכ"ע מנודה וכ"כ כי יהומם מ"ש אינו מנודה לרב אבל לכל העולם מנודה ומראה מגם דעת הרמב"ם כן ולפ"ז כיון ברב מנודה מעולה לאחר החכמים ומיהו מלאה מאם התלמיד הוא מ"ם מראוי לבדות לבבודו וכדלקמן קע"ו מ"ג: **לא** אמקיומתא סיא מן המלמיד והתלמיד עמנו לריך בידוי: **לב** ואין תלמידיו יכולין לעמוד בגזירותיו כו' כ"כ הרב ג"כ לענין ס"ם רכ"ח לענין גזירם הקהל: **לג** מי שניחה בפניו אעיפ שאינו בפני הרב: **לד** אינו מנודה לרב הס"ם ומראה אחר לאחר לי יום מנודה אבל לרב אינו מנודה אלא אם חזר בו ומ

מליכפת לן בנקמה ונ"ל אלא לאחר לי יום מכבר קבל דינו כמים
הטוב כאן בגם הרא"ש אבל לא אוך לי יום לענין מיוכל לגלח אחר
לי ברגל זה לא הים ולא כבלא:

והנלע"ד בזה כי יש להקשות על הירושלמי והטור שפסק
כוותיה דבעינן שהתירו
קודם הרגל מה איכפת לן בזה הא
לא שלמו לי יום עד הרגל ולמה
לא יהיה מותר לגלח אפי' לא התירו
אלא ברגל ולמה היה לו לבקש היתר
קודם הרגל כיון שעדיין מעמד הנידוי
עליו והתוס' ריש אלו ומגלחין הביאו
ג"כ זה הירושלמי בלשון זה בירושלמי
פריך והלא אמר אלא בא לבני המועד
לבני חכמים להתיר לו ומאחר שכלו
לי לי יום של נידוי בזמנו דאין נידוי
אחות עון לי יום עכ"ל הרי שלא
הצריכו היתר קודם הרגל באותה וכן
מוכח בגמרא שלנו בבי אלו ומגלחין
דאמר רבא מי קתני שהתירוהו חכמים
שהתירו לו חכמים קתני דאזיל ויתיב
לגבל דינו שיהא"ש ברגל התירו לו
חכמים שבאותו דור ולא"כ אותי
אפשר הטוב שהתירו לו קודם הרגל
והלא תלמוד דידן עיקר ותו יש לי
לדקדק בלי הטוב לא"ה שכתב הי"ל
וכן המנהג שלא היה יכול לגלח
קודם שהרי המנהג אסור בתענית
וכגון שהתירו לו קודם הרגל ואל יום
לי ברגל שלא היה יכול לגלח קודם
שלין נידוי אחות עלי יום אבל אם
בשאר נידוי שלא ניקם שיתירו לו לאו אמנם
הוא ואינו יכול לגלח עכ"ל דקשה
דמשמע דגם בשיטת מיימי אי אפשר
לגלח בשיטת מיימי שלא ניקם קודם
ואותי קיים דלאו אמנם הוא
אבתי אמנם הוא אלא שלא שלא לגלח
המלכים יום. עיב לעי"ד דשמע
לבולי עלמא ומתברא הבריתא דלין
נידוי אחות עלי יום על בי' דבכים
דהיינו אם הנידוי תלי בזמן כגון שלי
אפשר לפייסו שהלך בחכם שביזהו
לו שאר לוכים לו שלאו חכמים
להמתיר עליו להיות בנידוי אחר
זמן וכמים לקנן שניף מי בזה
אומרים בשמעון לין נידוי אחות עלי
יום אבל אם תלי בשיום החכם אז
לא איכפת לן בני יום אלא דמתחלי
בשעת הנידוי אומרי שהנידוי יהיה
לי יום וכשמחזר מתירין לאלתר חסו
בעלמו שיהיה בירושלמי דהמוקשן
קבר דבשיום תליא הנידוי ועי"ז פריך
למה יגלח ברגל אי שהתירו לו קודם
היה לו אז לגלח ואי לא התירו קודם מלד אלא פיים קשה דשמע הוא בזמן אלא פיים כיון שבשיום תליא ונלתא ומשמי דהך נידוי לא
תליא בשיום אלא בזמן שלשים יום וכפי מה שכתבתי ונ"ל אשיבו התירו לו קודם הרגל מיקרי אחות וכל שכן אם לא התירו עד הרגל
מזלא דנ"ש הירושלמי בתירולא דשהתירו קודם הרגל הוא לרבותא כמ"ש הסו ממש דברי הטוב וסבי קאמר וכן המנהג אלא היה יכול לגלח כי
פירוש מלד שהוא לריך דוקא שלשים יום ולא ומשמי פיום ומגלח ברגל כיון שהל לי שלו ברגל ונ"ש וכגון שהתירו לו ברגל ואל לי כי הך תיבה
וכגון לא קאי על ונ"ש שהתירו לו קודם הרגל אלא לאבתרי דהל לי שלו ברגל שזהו דוקא אבל ונ"ש שהתירו לו קודם הרגל לאו דוקא
אלא לרבותא נקטיה כמו שכתבתי בבי' הירושלמי וכן נכל ומקום שהמולא בזה שהתירו קודם הרגל הוא לרבותא ונ"ל פיר מקיים
הטוב אבל אם בשאר בנידוי ולא ניקם בי' אבל אם אין הנידוי תלי אלא בשיום והוא בשאר בנידוי ולא ניקם לפיים קודם הרגל אז ודאי
לאו אחות הוא ומגלח כל אפי' שוון דבמקום שחלי בשיום בני בשיום אפי' לאלתר וכל העם על מקומו יצא בשלום ודברי המ"א
כאן שהרי לי יום לא מועיל אזכה הוא דלא כמאן ולית מאן דחש לה כמלע"ד: (ו) אפי' אם הבעיה הרב לפייסו אמ"כ בי' שכבר
נידהו הרב ובא זה המנהג ומבטיחו לפייסו לא מהני עד שיעשה השיום ומשא"כ בזמנינו קודם הנידוי לא יכלה אותו אינ"ש מבטיחין
לא עשה השיום ובלבוש בי' בלשון זה ואפי' הבעיה המנהג הילכה לפיים הרב אחר שיתירו לו נידוי לא מהני ואין מתירין לו עד
שיעשה כו' עכ"ל הוא בבר דבריש רמ"א לפייסו אחר כך שיהיה אמור בשיהיה שייתמו אחר הסיתר ומומלא אם מבעיה שהם
לפייסו ומתירין לו ונעדיב דאינו כן אלא אחיב דקאמר רמ"א שיהיה אחר הנידוי מבלד אותו ולא מהני אפי' אומר שהם לפייסו עד
שיעשה: (ח) בי' שלא מחכרין כו' ובסגי"ם מיי' פיו דתיש בי' דמייני מבלדו בלי' שלא היה מכבדו בקיעה והידוד ולפיכך
אין נידוי נידוי דשם דמנהגן לבבוד הרב הא"ש שבאשו ובימהו בנידי שהוא בנאי לתי"ה אבל לא לסבדיל כבודו: (ט) שהוי לך כו' תמהתי
מאין

ביאור הגר"א

[נא] אבל מעודה כו'. כמ"ש בחלמיד לבב הוא דאיתי מעודה כו' ומ"ש אין דבלליטה בבריתא ומזה נלמד מ"ש לאמעלה אפילו בגדולה כו': [נו] אבל אם כו'. פ"ק דב"ב: [נז] כילד כו'. ממ"ש בסנהדרין ס"ע מ' הותר המלך ומתו בגלד מי' רכ"ם: [נח] מתירין כו'. [נט] אז כו'. בא מסה: [ס] ומעובלא דל"ל הכ"ל ובמ"ק י"ז מ' ומ"ש: [סא] ויש כו'. ממ"ש בבבא דסמיב כו' ומה שפתה כו' ומובלא דריל ומ' רא"ש פכ"ב ופכ"ם: [סב] נידוהו ב' כו'. מה' שמחות והביא הרא"ש פכ"ב: [סג] אבל כו'. דה"ם שם בגמלא ומ"ש כ"ל מבר מלקו

חדושי רע"ק

סעיף י"ח בהגה"ה. (ו) תשו' הרשב"א סי' ת"ם. ע' בת' הריב"ש (סי' תיט). ובת' רש"ך (מ"ר סי' ו'): לכיב

[נא] אבל מעודה כו'. כמ"ש בחלמיד לבב הוא דאיתי מעודה כו' ומ"ש כאן דבלליטה בבריתא ומזה נלמד מ"ש לאמעלה אפילו בגדולה כו': [נו] אבל הם כו'. פ"ק דב"ב: [נז] כילד כו'. ממ"ש בסנהדרין ס"ע מ' הותר המלך ומתו בגלד מי' רכ"ם: [נח] מתירין כו'. [נט] אז כו'. בא מסה: [ס] ומעובלא דל"ל הכ"ל ובמ"ק י"ז מ' ומ"ש: [סא] ויש כו'. ממ"ש בבבא דסמיב כו' ומה שפתה כו' ומובלא דריל ומ' רא"ש פכ"ב ופכ"ם: [סב] נידוהו ב' כו'. מה' שמחות והביא הרא"ש פכ"ב: [סג] אבל כו'. דה"ם שם בגמלא ומ"ש כ"ל מבר מלקו

מחזיק המחלוקת יותר מדאי (שם בריבים) ושל דאמרינן הרב מנידים לבבודו הוי מבטלה לתלמידיו שיהיו אם לא חזר בו המבודה קודם שנידה אותו **לו** (ז) אפילו אם הבעיה הרב לפייסו אחר כך לא מהני עד שיעשה אבל אם קודם שמבודה אומר לפיים הרב ולא הבעיה עליו ובילהו אינו מבודה כלל לתלמידיו ומיל שאומר שיתפוך אחר עיות כפי מה שיגיהו לו הבעיה אין נידוי עליו (מהרי"ק שורש קפ"ט) קבל שתקבו אחין אדם יכול לבבודו לבבודו אין מתקנתם כלום ואם מבבד רב ובילה לבבודו נידויו נידוי. (ו) (תשובת הרשב"ל סימן ת"ם):

יט **לז** לו זקן שנידה לצורך עצמו אפי' בהלכה אינו נידוי:

הגה **לח** (ח) נידוי אלא מתכוין לבבוד תורה רק לאבריה מתון שיהן לו שיתיר לו נידויו (טור בשם אבי העזרי) לו שעשה לו הבעה כגון שאנו רואים שנידה לאחד ואחרים שעשו כמותו לא נידה (מ"ם סי' רע"ד) וגם כיולא בזה:

כ **לט** לו מבודה לעירו מבודה לעיר אחרת (אפילו גדולה ממנה) (טור) מבודה לעיר אחרת אינו מבודה לעירו:

הגה [לם] אבל מבודה **מ** לבאר בעיירות כיולא בעיר שבידוהו. (טור). בני העיר שעשו חרם על כל מי שיבא לדור בעיירם אינו חל על הבא לדור שם אלא אם כן יש לו רב בעיר ולא מלין לקיים נידוי רבו [לו] אבל הם יכולין לתקן בינינם ולגזור על עצמן אלא יפלו ויתנו עמו. (מרדכי פ' לא יתפוד):

כא **מא** לא מבודה לנשיא מבודה לכל ישראל מבודה לכל ישראל אינו מבודה לנשיא:

כב לא נהגו שלא לנהוג נידוי בעובר על גזירת הקהל בחרם ונידוי עד שיכריזו עליו:

הגה מי שעבר על גזירת הציבור ולשון ע"ם אם עבר בשוגג אין לריך הפרה ולא התרו בו ועבר בזדון כל מי שעבר אינו"מ ריב הם להתיר לו בשמחר ומעתה לאמרינן דעת ר"נ שכן היתה דעתו מתחלה לנהוג בו גזירה ונידוי לפי דעתם (הגהות מרדכי דב"ק בשם הגאונים הם"י) אבל בדבר שגזר בפיהם שיהא בנידוי לעולם אז הוא בנידוי לעולם אם עבר בזדון. (ג"ז שם):

כג [לז] ביצד התרת נידוי אומרים לו (ט) שרוי לך מחול לך ואם הוא שלא בפניו אומרים [מה פלוני] שרוי לו:

כד [לח] אנו מתירין הנידוי בשלשה הדיוטות **מב** [לט] או ביחיד מומחה ונ"ולמיד מתיר החרם והנידוי אפילו במקום הרב:

הגה [מ] וכל מקום ונידוי שלא מותר אפילו היה זקן רב בנידוי ומזר בו אפילו אבי אינו מותר על מיתיבו לו בפיבוי. (ג"י בשם קונטרס אל"ב בשם הרא"ש):

כה [מא] ג' שנידו והלכו להם וחזר בו מהדבר שנידוהו בגללו מתירין לו ג' אחרים [מב] מהיש מי שאומר **מג** שצריך שיהיו גדולים כמותם. (מי בתמה ויבלה וגדולה ומנים). (בן הפמנע מהפוד):

כו [מג] מז נידוהו ג' אין השנים יכולין להתירו אלא אם כן יהן להם השלישי רשות [מד] אבל שלשתן מתירין לו ואפילו זה אע"פ שהיו ביחד בשעת הנידוי ואם

לו ירושלמי וכפיבוס אתני עזבי הביאו הפוב המים הרמ"ש בהגיה: לו בריבים בבגלי דף מ"ז ע"ש לא שם: לב הריבים בתשובה: פ' רמבים בפ"ז מהלכות מים ובי"ב הטור: מא כן הוא בלמבים: מב ב"ז שם מעובתא דבבינא והרי מדיים דף מ' ע"ב ומעובתא דבי"ל והרי הוחל המלך מהחלין דף מ"ש ע"ל מ"מ בנידוי נמי הוא: מג שם בבמדים בעובתא דבבינא והמבר הוקמנים הפעם דפעמים אלא יפא הרב מזומן וכרי ואין לבפמה הפמנא על אחדים: מד בם זה שם מעיבלא דאמיבל אלבמא ומ"ז: מה מיר בשם הרא"ש ובי"ב הרא"ש בשמו: מו ב"ז שם בשמו: הרא"ש:

להתיר תוך זמן הסדר אבל כשקנים הזמן כל ג׳ לו יחיד ומומחה מתירין לו ל״ב כשנידהו יחיד אפילו אינו מומחה על דבר עבירה כשקנים לו זמן מתירין לו כל ג׳ לו יחיד ומומחה אבל נידהו רבים לריכים רבים כמותן להתירו עכ״ל ומביאו הב״ח ועמ״ש לעיל סעיף לו׳ בשם הקונדרס׳: **מד** ולריך שיתירו גם הם לו בני אדם כנגדם

תשובים כמותם:

כתב העור בשם הראב״ד כידהו ואינו יודע מי נידהו אין לאחרים יכולים להתירו אלא הנשיא: **מה** לריך לנהוג כו׳ ע״ל ס״ר ס״ח סעיף קטן י״ד מ״ש בזה: **מו** י״א דבדיעבד הותר הטעמא דעילתא דאין מתירין לו אלא בפניו הוא ומקום אבדא דפעמים שיתירוהו והמנידה לא ידע וכשלא ינהגו בו כידוי יבוא לחשדן ויבא ג״כ לזלזל עמם אחרים בנידוי אבל נידהו אלא בפניו ליכא אבדא דלף הוא קובר מותא התירוהו אלא בפניו כל שהודיעוהו אלא בפניו ונ״ז כל שהודיעוהו דליכא אבדא ומתירין לו אלא בפניו (אפילו לכתחלה) וכל שהתירוהו מי אפילו לא הודיעו מותר (דכולי האי לא גזרו) כ״כ הרי״ן ויהו הראש״ם הביא דיעו דאפילו דבדיעבד אינו מותר ומשמע ודברי דאפילו לכתחלה (ז) כ״כ אין להתיר לו אפי׳ ע״י שידיעוהו: **מז** אפי׳ אם קנבע כו׳ לעיל אלא הגיע הזמן הלא אמרו שאינו יכול להתירו עד שימול אלא גבי כלי אבל נידוי קל עפי בהתרה שהנכרה ומתיר לעצמו (כדלקמן סעיף ל״ג) כ״כ הראש״ם בתשובה והעמ״ז וכב״ז דאפילו נידוהו אחרים דינא הכי כ״ם הב״ח ותיעה דלעיל סיפן לכ״ח ס״ז עפקי המחבר והעמ״ז וסב״ח דס״ה דהנכרה עצמו על מכתי אין מתירין לו עד שימול כמו כלי כלי והוא דעת הרשב״א וכן בב״ח לכ״ח כתב אבדרי הרשב״א והראש״ם כתב בתשובה נידוי שכידה ע״ה יכול להתירו אף על פי אלא חל ע״כ ולע״ע ולעכין הלכה אינ״ם עפקי הב״י והב״ח כאן בהראש״ם ודלא כהגהכדי ערק האומכן הכי כלאן הדברים דאתמיעתהו דברי הרשב״א ועוד שהכי הם עצומים עפקי בס״ר לכ״ח כהרשב״א הלכך אין מדברים הכרע והדרינן לכללא דיחיד ורבים הלכה כרבי׳ דהראש״ם ה״ל יחידאי לגבי הרשב״א והגהכדי (והוא בריב״ם ס״ם רע״ב) וכ״כ ודברי הריב״ם שהביא הב״י בסי׳ רכ״ח דף רס״ח ע״א שכתב על מי שקבל עליו בחרם לעשות דבר פלוני תוך שנה הרי זה כמו שנשבע מוכאן ועד זמן פלוני יעשה דבר פלוני שמועתה הלא עד שיעבור הזמן כו׳ וכן מוכח להריא״ל ודברי״ו בתשובה ס״ר קפ״ה וסי׳ רפ״ב שכתב מה שנשתבק לכם בהיתר החרם הוא ומאמת שלא הגיע עדיין נשעת היתר החרם ואין מתירין הכדר עד שימול וה״ה לחרם ושבועה אין בזה הטם שלא כאמור זה אלא בידוד המדר אבל בחרמי הקהל לא כו׳ והרי כאלו החמו כן בשידוים בשעת הנדר והחרם כו׳ וכ״כ עיקר: **מח** שאין לו התרה שבידוי שנשבע שמוו בעשה״ב הכנים עצמו שלמעלה ומי יתירנו לו: **מט** דרך שבועה שאמור אמי כשבע לשיות בנידוי אם לא לעשה דבר פלוני תוך שנה הרי״ז כו׳ כלאה ודברי הב״ח דה״ה לעיל סעיף ל״ג בתי״ח דאינו יכול להתיר לעצמו לריך ״ מתירו לו ונ״ש: **נא** ״ מתירו לו כדלקמן סעיף ל״ה בבי אבלות הלכות דשאלי הטם דאמיל בעי מנידוהו ומשמיים הראש״ם ועוד: **נב** ואפ״ מתירו לו בחלום אינו כלום אלא דברים בעלים ומתיקין שמא הכידוי אינם כלום ועל קיומן ר״ל ס״ב: **נג** ולריך ״ כו׳ ומשום דיש לאום שמא בשליחות המוקום כתבה וכל בי עשרה מכיר אריא: **נד** וי״א דאין לו התרה רק ע״י עשרה שמו הלכות ואם לא אלא יש לו התרה ע״י ״ שמו ומכיות לו ביחד ואם לא אלא קבי בזה לאחר כתב ב״ר בשם ו״כ מי מנידוהו בחלום ובאים להתירו לו יאמרו מחמת דאשתמיע אלמי בחלומי אומה יהא ליה לא יקוים ולא קבלה יבואו עליו ויאמרו יחי לאומן ואל יאמר שבועה אינו ולא יאמר יחי ה׳ שבועה בנו׳ אומר אישבא דמתני לו תני אלא דכאן קאי לדיעבד

ויל״ל

[מה] ואם היו רבים בשעה שנידוהו צריך שיתירו כולם [מה] מה וכל אותם שנמלכו בהם בשעת הנידוי חשובים מהמנדים **מד** וצריך שיתירו גם הם:

כז [מו] מנידוהו סתם אף על פי שעברו עליו ל׳ יום לעולם עומד בנידויו עד שיתירוהו:

כח (י) נאם ולזל בנידויו ובחרמו **מה** צריך לנהוג איסור כימים שנהג היחר קודם שיתירוהו:

כט לא נידוהו בפניו אין מתירין לו (יא) אלא בפניו:

[מז] (ואם התירו לו אלא בפניו **מו** י״ל דבדיעבד הוי היתר) (הל״ן פ״ק דמדיס וכן משמע מתשובת הרשב״א סימן תפ״ג) נידוהו שלא בפניו מתירין לו אפילו שלא בפניו:

ל נידוהו על תנאי חל הנידוי וצריך התרה אע״פ שמקיים התנאי ואפילו אם נידה את עצמו על תנאי נידוקא שהמנודה מסופק בשעת התנאי אם יכול לקיומו אבל אם ברור לו שיכול לקיימו אין צריך התרה:

לא **מז** [מח] מאפילו אם קבע זמן שאמר יהא בנידוי אם לא אעשה דבר פלוני לזמן פלוני יכולין להתירו מיד (יב) אע״פ שלא הגיע הזמן:

לב מהמנדה עצמו בעולם הזה ובעולם הבא י״א **מח** שאין לו התרה לבן שומר נפשו ירחק ממנו.

(ועיין לעיל סי׳ רכ״ח סעיף מ״ה):

לג מתלמיד חכם שנידה לעצמו מחיר לעצמו [מט]

מ אפי׳ נידה על דעת פלוני ואפילו על דבר שחייב עליו נידוי נמ״ש מי שאומר שאם היה חייב נידוי אינו יכול להתיר לעצמו נמ״ש מי שאומר שאם היה

מט (יג) דרך שבועה אינו יכול להתיר לעצמו:

לד מ מי שאינו תלמיד חכם שנידה לעצמו יש מי שאומר **נ** שצריך **נא** עשרה שיתירו לו:

לה מא נידוהו בחלום הוי נידוי וצריך התרה (ט) **נב** ואפילו התירו לו בחלום אינו כלום מג ואפי׳ יודע מי נידהו אינו יכול להתירו **נג** (יד) וצריך עשרה בני אדם ששונים הלכות להתירו מד לא מצא טורח אחריהם עד פרסה לא מצא מתירין לו אפילו עשרה ששונים משנה לא מצא מתירין לו אפילו עשרה שיודעים לקרות בחורה לא מצא מתירין לו אפילו עשרה שאינם יודעים לקרות (טו) [נ] מדלא מצא במקומו עשרה מתירין לו אפילו שלשה **נד** [נא] (וי״ל דאין לו התרה רק על ידי עשרה ששנו (יו) הלכות לו

מאין מהרים בזה עכשיו אלו מותר עד שיתירו לו בפירוש כתוב בדבריהם יש רוצים לנוהר מכאן לכל מי שהוא בחרם ומתירין לו שהשמים יכרה שאינו בחרם עוד ואין לאיים מכאן להבראה השמים דאינו אינ״ל אלא להתיר החרם בינם לבין עצמם ולא להבריח עכ״ל אבל כ״ל לדרך להבריח השמים שאינו בחרם ונעשה שלכתוב בעמוד בדיבורו בפנו כו׳: (י) אם זאבל כו׳ בבי״ח ס״ה סעיף ג׳ פסק להיפך עיין מ״ש שם: (יא) אלא בפנו כתב הרי״ן הטעם ומשום הבדל דפעמים שיתירוהו ומומחה לא ידע ובשלא ינהגו בו כידוי יבואו לומר מתלוצצים בכידוי ולא יהום לנידוי חכמים אמ״כ אבל בשבידוהו אלא בפנו כך התירו אלא בפנו ע״כ ומה לנוגד שיכרה השמים שבלומי בקי ומהחרם ג״כ ומשום הבדל שלא ישמע לו׳ הבעור ומהחרם כנ״ל: (יב) אע״פ אלא הגיע הזמן כו׳ אע״ג דלעכין בדר אינו יכול להתירו עד שימול בידוי קל ויכיה שהרי יכול להתיר לעצמו ואל״ל אחר להתירו כ״כ הראש״ם ונשם המרדכי כתב ג״ר בידוי כבדר וכתב שהעיקר כהראש״ם וכ״ם בשיטה ותיעה על הס״ע שבשיטן רכ״ח בשיטה קטן י״ז פסק כהמרדכי ומדברי ריב״ם מוכיח ג״ר בשי׳ רכ״ח על מי שקבל עליו בחרם לעשות דבר פלוני תוך שנה הרי הוא כנשבע שמוכאן ועד זמן פלוני יעשה הרי פלוני שבועה דבר פלוני ומעתה אלא הגיע הזמן ולא יכול לנהוג בכל דיני המנודה ומביאו ג״ר ומקמו דברי הבוקקים

ומשמע

חדושי רע״ק

שלך ס״ק מ״ו. (ז) לכ״ע אין להתיר לו. נלע״ד דכוונת הס״ך כי הראש״ם שם מביא אחלה טעם דאין מתירין לו אלא בפניו. דאחרי לנהוג להתיר בפניו. ולפי טעם זה התירו לו בפניו בדיעבד הותר. ואח״כ כתב וי״ל דהטעם הנזכר הסדר. ולפ״ד הטעם הס״ם. וכ״ל לפס״ך דלטעם הא׳ אשום כבודו לא מהני בהודעה. ולזה כתב הס״ך דלכ״ע היינו לטעם הי״ג אשום אבדא ג״כ אין להתיר ע״י הודעה. ומשמע כן מדקבו הראש״ם הכ״ג לענין דיעבד. וכי״ל לתוספת. ולא נקט ג״כ ל״ג לטעם לחשון לתוספת. דאפי׳ בהודעה אין מתירין. אע״כ דאף לטעם הי״ג אין מתירין בהודעה. וכולא נכון בעזה״י. ומיהו לענין דיעבד ליכא דאיכא מהכרח. וי״ל דבהודעה מהני דיעבד. ואולם י״ל כיון דאלו לא הודיעו אח״כ לא מהני דיעבד בהתרה ל״ל כיון דנשבעת בהתרה אלא בפניו לא אלא בהתרה אוב לא מהני אתיקון בהודעה של אח״כ. ודומה לא״ם תוס׳ נימין (דף ל״ג ע״ב) ד״ה לדבר אינדוקי כו׳ ודוק:

מיב

ומשמע

ביאור הגר״א

אלקו שם: [מד] ואם היו כו׳. מיהכל ג׳ שנידו כו׳ וה״ה ליחר: [מה] וכל אותם כו׳. מה״ם בז׳ מוני הגיע הגיע בחלוים מנשי הגיע: [מו] נידוהו סתם כו׳. מל״ל פכ״ד הבג״ה: [מז] ואם התירו כו׳. עכ״ן ולא״ם שם ועל״ל מי׳ רכ״ח ס״ב: [מח] אפילו אם כו׳. מ׳ ב״ר ומ״ך: [מט] אפילו כו׳ ויש כו׳. מ׳ ל״ן שם: [נ] לא אלא כו׳. ל״ר כנ׳ שנו: [נא] ו״ל כו׳ ומיהו כו׳. כנ׳ שנו:

ל״ל

אות הראש״ם שם: מנ״ב בתוב. בקונדרסין דפי״ר שם מכיון שהחלה עליו קבלה מו נידוי לעולם עומד עליו עד שיחל מיחר לו: יולא ממנו ומהמ״ם לינבין: נ שם כדין נדרים לעיל בסיפן ר״ח סעיף ג׳ וכיינתיו שם: נא מיחכל דבר מילה וכו׳ מרים דף ז׳ ע״ב: נב מיחכל דבר יסודה וכו׳ מבוא דף י״ח ע״א: נג ביב הבוקסות שם והבאתו העור בשם ר״ח: נד שם בשם מבין הראש״ם בהבוקה כלל כיח ומקן הטעם שבנידוי קל מהבדל שהמנדה לעצמו מחיר לעצמו אות שלין כן בנדר: נה שם ליינתיו לעיל בסיפן רכ״ח סעיף ע״ח: נו מיחכל דבר יסודה דף ז״ז ע״א: נז עוד בשם הרמב״ם שם בשו״ת ומה שהוכיח הבין לביכאל דנרכי שם בסיפא: נח הרין ר״ן הדרים בשם הרשב״א ובסמרים דלא נרכי בסיפא: נט עוד בשם הרי״ן הראש״ם בתשובה כלל כיח סיפן ג׳: ס שם ובתשובה שם סיפן ה׳ וכתב שם דיינו כמו נידוהו בחלומו אבל לא בני אומני הלכתא: סא מיחכל דבר יוסף דרכים דף מ׳ ע״א: (סכתב הב״י ריב בבנאים לחתיר לו יאמר מחמת דאשתמיע לו בחלומי מוחר יהא ליה לא יקוים ולא קבלה יבאו עליו ויאמרו יחי לאומן ואל יאמר יחי ה׳ שבועה ובו׳ מרים ובו׳ ומומרים ג״ר ויעבור ובו׳): סב שם בומבדם בשמת דלבשוחים סויה לים לא סויה פלים: סג בבנ אמר לים לחתיר לו: סד דעשמע ליה דבלבם דבריהם אלמרו שם בבוחלת לא הוי עד שבבה הבוך בבבה הוי כרמים וכו׳: סה בבי בחלומי אומה דאשתמיע לו אמר אלמרו לו אמר אלמרו לו בנמלה:

וכ"ל לכל הסמוכות בעיקר סוכי הלכות לו לאיסור סוכי מסכיות: (יז) נמוקא פי' לבעלה כו"ש בקעיף אחר זה: (יח) בד"ה כי בעוד מחוב וכתב הרמב"ם כי וקשה ולא פליג על הסמ"ג וכ"ל דהסמ"ג נקט דוקא קונג שלימו יודע האיסור ומעמע אחר שבקונג נמעמע ומיז ים לבחותו ומדברי הרמב"ם מעמע כל קונג שהי כתב לא ענים הכתוב קונג כי גם לי מהסיכו ומעמע דמייכי מאחר קונג נ"כ דאינ"כ הכ"ל אלא מודיעו: (יט) והוליא ממנו ממון בעדותו כי מכחן לותו על שלם עיין מ"ש ע"ז בחי"מ פי' כ"ם בקיף ג': (כ) המחכיר ש"ם לבעלה ים מקסין לומה לא חמיב מי בלא כידם אח זה המחכיר ובלאחר דאין מיב לבחותו דמעמ בעוד זה המעמע אחותו המחכיר הוא אימו יודע ש"ם איסור בדבר ולא אומרו דהמעמע לריך לבחותו אלא אם הוא יודע בעלמו בביאור אהמחכיר הוא יודע ש"ם איסור בדבר:

המנדה

קכ"מ) או שאינו ידוע מי הוא דחיישינן שמא הוא יותר גדול מהמנדה אבל אם המנדה שלא כדין תלמיד חכם **נט** והאחר אינו תלמיד חכם לא:

הגה **ס** וה"ה תלמיד בגד דבו לא יוכל לומר אדרבא אלא אם בטל בטות מבים דין (מהרי"ק שורש ק"ע) מי שאמר לחבירו אל תעשה דבר זה בגידוי וזה אומר לו אדרבא אע"פ שעושה אלא כדין **סא** מכל מקום גידוי הסני גם בן אינו כלום הואיל ולא גידהו אחת יש שאומר לו שאל יעשה אדבר בגידוי. (ב"י בשם תשובת הי"ם):

מ **סב** עה"ת תלמיד חכם שביזהו רשע **סג** עד שנידהו ואמר ליה הרשע אדרבה יכריזו על הרשע שהוא מנודה ויעמוד בנידויו שלשים יום ואחר כך יבקש מחילה ברבים כך הורה הרא"ש:

מא **סד** [מ] מנאה גדול בשנים שביזה לאחיו הקטן בשנים והוא ת"ח ונירה הקטן בשנים לגדול בשנים נידוהו נידוי:

מב מנהגם זקן בחכמה או אב בית דין שסרח אין מנדין אותו (מ) בפרהסיא **סה** לעולם אלא אם כן עד עשה כירבעם בן נבט וחביריו אבל בשחטא שאר חטאות **סו** עה"ת מלקין אותו בצינעה וכן כל ה"ח שנתחייב נידוי עו אסור לבית דין לקפוץ ולנדותו במדרה אלא בורחים ונשמטים ממנו עז וחסידי החכמים היו משתבחים שלא נמנו מעולם לנדות תלמיד חכם [מח] ואע"פ שנמנים להלקותו אם נתחייב מלקות או מכת מרדות [מט] עמואי סני שומעניה [נ] כגון [נא] שמתעסק בספרי אפיקורוס ושותה במיני זמר [נב] או שחביריו מתביישין ממנו **סז** ושם שמים מתחלל על ידו משמתינן ליה:

מג [נג] עה"ת כ"ד דברים מנדין את הארם ואלו הן. פא' **סח** המבזה את החכם אפילו לאחר מיתה. פב' **סט** "המבזה שליח ב"ד. פג' הקורא לחבירו עבד. פד' **ע** המזלזל בדבר א' מדברי סופרים וא"צ לומר מדברי תורה. **עא** פד ה' מי ששלחו לו ב"ד וקבעו לו זמן ולא בא. **עב** פה' מי שלא קבל עליו את הדין מנדין אותו פו עד שיתן. פז' מי שיש ברשותו דבר המזיק מנדין אותו עד שיסיר הנזק. **עג** פח' המוכר קרקע שלו לעכו"ם מנדין אותו עד שיקבל עליו כל אונס שיבא מהעכו"ם לישראל חבירו בעל המצר. **עד** פט' המעיד על ישראל בערכאות של עכו"ם (יט) והוציא ממנו מטון בערותו שלא כדין מנדין אותו עד שישלם. **עה** צ' מבח כהן שאינו מפריש המתנות ונותנם לכהן אחר מנדין אותו עד שיתן. **עו** קא"א המחלל י"ט שני של גליות אף על פי שהוא מנהג. **עז** צב"ב העושה מלאכה בערב פסח אחר חצות. **עח** צג"ג (כ) המזכיר שם שמים לבטלה או לשבועה ברברי הבאי. מ"ד המביא ארה הרבים לידי אבילות קרשים בחוץ. פט ט"ו המביא רבים לידי חילול השם. **עט** ט"ו המחשב שנים

הקפה הרין דבקלת דוכתי אומרים דעלן דעבר אמידי דהבנן מנקין לים אבל לא מסמתים לים ותיכן דבמילתא דעיקרא מדהבנן דכי עקר לם עקר לבולה מלוה ומסמתים לים אבל בדבר בעיקרו מן התורה והוא עובר על מה שאמרו חכמים מכן אותו מכות מרדות וכתב עליו בביאור ח"ל וקי"ל דהא בע"י אין עיקרה מן התורה אם לא על ידי אסמכתא לכך כ"ל דהמסקנא בדבר מ"ש מאיר מפי מעובר על מה שאמרו חכמים ולפיכך אע"פ שעובר אומו מיב אלא מכות מרדות המסקנא אי מחלוקת מיב כידוי עד כאן לבומו ולא ידענא מאי קשיא דהא אהדבהא בע"י כיון דאין עיקרה מן התורה אלא ע"ד אסמכתא מנדין אותו דכי עקר לה עקר לבולה מלוה וכ"כ הרין פלק מקום שנהגו להדיא ח"ל וי"ל דבמילתא דעיקרא ודהבנן דכי עקר לם עקר לבולה מלוה מסמתינן לים כי האי וכדאמרינן מו אם מי כדו אם ריא בן הלר שסקנא בבע"י כי ועל תיבולו עדיין קנה קונים הרין דאמאי מסמתינן על המחלל י"ט שני גליות והעושה מלאכה בע"פ אחר מלות וכן הרואה אם הוא ואיבו לקנן ס' שמיב ואיב ל"ל בסרין: **עא** ס' מי שסלחו עיין בחי"מ סימן י"ח: **עב** ר' מי המוכר כו' עיין בחי"מ סימן כ"ח סי"ב ס"ג: **עג** עה מי המעיד כו' עיין בחי"מ סי' קפ"ח ס"ח: **עד** מי הבעשה כו' עיין בחי"מ ר"ס תס"ח: **עה** ר"ב המחכיר כו' ע"ל ס"ג: **עו** מי המחלל כו' עיין בחי"מ ר"ס תל"ו: **עז** ר"ב הבעשה כו' עיין בחי"מ בזמן ססיס ב"ס קיים אבל לחמוב בתקופות ומנות כמו בהנן הלוהה אחרבה עלה הי' כדלעילין כל סיודע לחמוב תקופות ומנות ולימו מוסב עליו

ביאור הגר"א

[נג] י"ח כו'. כפי' תומ' שם: [נב] מו שמבע כו'. ע' בפ"ק דתעורה ג' ג': [נד] מו שביבר כו'. פ"ה דבבכות: [נה] ולבין כו'. ולבים שם: [נו] בד"ל כו'. כ"מ ביבמות קכ"ל מ'. וכן בל"ד שחייב נידוי כמ"ם ביבמות שם אבא מיבמא בכו': [נז] אם גדול כו'. ע' בס"ב ומס"ב בפ"ב דיבמות ום"מ: [נח] ומבע"ב שמנים כו'. פ"ד דסבמים: [נט] ומי מבי כו'. מ"ק ל"ז מ': [ס] בגון כו'. הרמ"ם שם: [סא] מתעסק כו'. בפ"ג דמבינה: [סב] מו בתרל דיומא: [סג] עב כ"ד כו'. לבון גמרא דבפ"ג ומקומות מפוזרין מבבני וילובל' וסרמ"ב וקומלדבים הביבו דמלינו עוד הרבה ובמ"ם בפמ"ד וב"י מ' לבל הבסו מבלנים בבביבי המזלזל כו' ודבריו תמוסין דפ"ב הל"ל לבמ"ם הרבה

חדושי רע"א

סעיף ל"ז. (מ) מייב לבדומו. בת' רמ"ח (פי' קל"ב אות ד') מתב דעבסיו מרבילי' בבן הוי בחומר מוחר ובבלל סוגב תסב. (ומחה בת' המחבב אלא לבדומו במ"ב בסי' רע"ח). וא"מ המסמיב לבדומו ומתיב לו מיד מע"ב:

לומי

מומוע דבוה לומבדם בבל דבר: **גה** אם מלא הבלים כי דומתיע מלחמה כיון שמולאם מבוכים": **גו** ואי לא לא דבוי כבידבו בבבו אלין מחיבים לו אלא בבבו לבל ע"י מבדם בעלמו ולאי מוביל אחי' ע"י מחזר בני אדם תוקפות: **גז** אלא יבא מבבולו לאחרים אלינם יודעים בבידם לא זה: **גח** אע"פ אליבו בבוך ובמסרי"ק שובם ק"ע מובם לבוב לאחר לאחם לבינו גדול בומתו ע"פ: **גט** ואחחר לבינו מלבוד בבוב אע"פ אלא לבד מעולם לבני המבדם ומסרי"ק בם ובבאובם בבבם דבא בתב ומסרי"ק בם דבינו דוקא לומ"ל אלרב בהמתבבדם בידבו לבבל לבהרבנים בבבוב אבבבד ב"ד מבקן לו לבבדותו לי"ם ת"ם לי"ם ע"פ בין אלין זם מיב בידו ב"ד מיבים לבדות המבדם בבי"ל ומבינו ב"י ומ"ב הא לבקון בבעיב מ"ב העתיק המחבר לי הרמב"ם ואחבר דהמחבר אלינ לומסרי"ק בהא אלא אי"ל בדבי' הרמ"ך דבר הרמב"ם לבקון דמ"ל בבידם לבי"ם דוקא ומבינו ב"י ת"ל בל בהבבב"ן בלב' בב"ל בבבו ב"ב: **ס** וה"ם תלמיד כו' בבבבדי מבו' מהרי"ק בם דמבבדי מבו' מהרי"ק בלאה לאם בבבא הבב ובבבן בב"ל לבום בבא לימו מיב בידו בבבבב לבדבבא בבבבבב ב"ב ומבינו ב"י ומ"ב ובבינו בבבבבב בבבבבב בבבבבב

עליו הכתוב אומר ואם פועל ה׳ לא יבראנו וגו׳: **פ** יש מקום כי׳ ע״ל ס״ק ק״ט: **פא** כי מקום כי׳ אם דאין דין זה כוסב עכסיו: **פב** כ״ח המקשה כי׳ עיין בא״ע סכ״ג סי״ג: **פג** כ״ג המוגרש כי׳ עיין בא״ע סימן קי״ט סי״ט: **פד** כ״ג חכם כי׳ לעיל סע״ג: **פה** כ״ד המוכלס כי׳ לעיל סכ״ו: **פו** המוכלס לוני שאינו חייב כידוי וגם לב״ד להתרעם עליו שכידוהו שלא כדין ב״ד מכדין אותו עכ״ל מעיז וסוא מב״י ומשמע דכל שלא בא לב״ד לקבול עליו אין ב״ד מקקין לבדותו וכ״כ בעל ומגדול עוז סס״ז מה׳ תי״ח וכבסף משנה כתוב שהרשב״ן בתשובה תיכן בשם ר׳ שם טוב דסכא ומיי׳ נמי מרגיל בכך ב״ד מקקין לבדותו ומשמע דבגיל אפילו אינו קובל עליו הב״ד מקקין לבדותו: **פז** חכם שהוכה כי׳ עיין בא״ע סיון יז: **פח** וכן מי כי׳ ע״ל סיון כ״ח כב״ד דכל אלו שמכרים בשעיף זה הם בכלל דברים שהחכמו בשעיף הקודם דסוי בכלל המוגלל בדבר אחד ודברי סופרים כי׳ ע״ש ולין להקשות א״כ למס מבא יש המוגלל יש מי דמיבא ב״ד העושה מלאכה בעצים ויש לקגיל בהכך מע״ב דליכא אלא ומבא מלדין לים ומיש למיש הכיש לעיל ס״ק ע׳ דמוגלל דוקא היכו דמשקקא קמס אלא סוי אבל בכלל וגם לפי׳ הרש״ן ליש ומיש לבדוקא: **פט** ואם דינו דין פסוק שחייב כידוי: **צ** ומודים לכל יקראל דסוי כידוהו ב״ד: **צא** אלא לקנאים ממנו לכחוכים הלי מגוונים דמשמע דלקנאים ממנו אפילו הם חכמים ומודים וכ״מ מלי ב״י שכתב אבל ומודים הוא לתלמידיו ולאותן שאינם בדולים ממנו כי הם אינו דדוקא כשאינם חבים ומודים ומיש לשם שיש ס״ק כ״ט ומיש לעיל קנ״ט עיו ס״ק כ״ט לעגת המשקא וכפי מיש שם ס״ק כ״ו הכא מודים אפילו לחכמים כמותו כל אלין גדולים ממנו: **צב** ומשבב נמבוע כי אבל אם דוסהו אינם חמיים כגון אין מעות עכשיו וכ״ב אלא סוי כידוי מסרי״ק וכן כשסותהו לעוכך סומס ולא מחמיי לעמלי אין כידוי כידוי כדאיתא בהגהת אשרי״: **צג** כידוהו כידוי אפילו אין שמנון ת״ס כן סוא בהגהת אשרי״: **צד** וי״ל כי אפילו ת״ס אינו יכול לבדות דאין אדם יכול לבדות לעצמו בשביל ממון בשום ענין ועיל ס״ע קנ״ט קנון ל״ח: **צה** כל שכן אם אינו מחזיק לו לייח דין אלא אפילו אמם אי קנון אי קרובים כאמנים בדבר של קטנות כ״כ מסרי״ק שוכם קיים וכ״כ הרב בחמ״ש סיים ל״ז: **צו** ועיל סימן רכ״ח סמ״ז וסימן רל״ג ס״ג כל״ל:

(כא) המוכלס לוני שאינו חייב כידוי כתוב בהגהת מיימוני דוקא שידע שאינו חייב כידוי כי אם דל״ל בחומד קנון אבל מוכס שכילים שקבל שקה חייב כידוי ומעמה אין לבדות המוכס וכתב דל״ל יש דוקא אם אותו שכילים אלא כדין הוא ת״ס אבל לא נעם אחלן והומכלס ת״ס ומסכיל דל״ל אין לחייב דמאם אותו שכילים כ״ל היה גדול ממנו: (כב) לוכבא ומבבן עניל דיכא לנפשים כתוב בדרישה בעם הגיים ע״ז לא כל המולה לעשות עלמו לוכבא ומבבן עוסק ע״ש: (כג) ולכן מהגו להקל גדולה ומאת כתוב בדרישה בעם מהגמ״ן דמוכרים כתב בבנון הזה שבמדוין מקולקלין אין מבדין כל מי שלאחי לבדות אף בעניות גדולות דאפילו בעבודת הדין לא המוכיו חכמים כן יומעמו ומעשות תמונה כל שכן שבדוכיו שבבנים מנייסים את האדם על ככה ובעמים אין האדם מוקל בדוחה ויבוא לידי ש״ד כי עד כאן לשונו:

הקונים

שנים וקובע חרשים בחוצה לארץ. מי״ז המבשיל את העור. מי״ח המעבד את הרבים מלעשות מצוה. **פ** מי״ט טבח שיצתה טריפה מתחת ידו. **פא** קכ״ט טבח שלא הראה בדיקה שבינו לחכם. **פב** קל״א המקשה עצמו לדעת. **פג** קנ״ב המגרש את אשתו ועשו בינו ובינה שותפות או משא ומתן המביאן להוקק זה לזה כשיבואו לבית דין מגרין אותם. **פד** קנ״ג חכם ששמועתו רעה. **פה** קד״ר **פו** (כא) המגדה (ע) למי שאינו חייב נידוי:

הגה [קד] ואין מליכין לענין נידוי עדות וכלים מכוסה אלא לומר הלעגה בלמתות הדברים שבמתוגב פומנן בגיים ואם אפי׳ אמה אפילו קנון נאמן אם הלעגה נוכן שאמת הדבר. (מהרי״ק שורש ק״כ):

מר **פז** קפ חכם שהורה להתיר במים שאין להם סוף חייב נידוי **פח** קו וכן מי שעובר על נדרו. וכל בית דין שנוקק לו לשאלה בר שמתא הוא קז וכן העושים מלאכה בעור שיש מת בעיר ועדיין לא נקבר חייבים נידוי אא״כ יש חבורות בעיר. קמוכן מי שעושה קלים וחמורים או גוזרה שוה לעקור דבר מן התורה קח או שואל דבר שאי אפשר קי וכן מי שיש לו עיכעור על חבירו בדבר אחד ומוסר אותו למלך או לשופט משמתין ליה עד דמייתי ליה וקיימי בבית דין [פט] קיט וכן תלמיד חכם המחויק במחלוקת כנגד הרבים וכן קינהמזרה הוראה במקום רבו:

מה (כב) קיג צורבא מרבנן יכול לנדות למי שהפקיר כנגדו **פט** [פו] ואם דינו פסוק כגון שקראו עבד הוא **צ** מנודה לכל ישראל ואם אין דינו פסוק אינו מנודה **צא** אלא לקטנים ממנו. [פז] (ומפי׳ לא ניחסו בעיניהם רק מכיון לגזותו לפי תומלעת סתומה). (מהרי״ק ס״ל):

מו [פח] קיראובן שחייב לשמעון ממון **צב** וסרב מלפרעו אם נידה שמעון לראובן שיפרענו **צג** נידוהו נדוי:

הגה **צד** [פט] וי״ל דלא בעיר אינם דינא לנפשים לבדות מכיכו על דבר ממון (מס שורש כ״ם בשם מהרי״מ ורלפ״ל) וכן מיקר **צה** כל שכן אם מכיכו אומר לחיות לו ליים דין. (מהרי״ק פי׳ קכ״ע):

מז קטו המבוה את החכם אפילו בדברים קו ואפילו לאחר מותה **צו** אם יש עדים בדבר בית דין מנדין אותו ברבים והם מתירין לו כשיחזור בתשובה [ע] קיא אבל אם החכם חי אין מתירין לו עד שירצה החכם שנידהוהו בשבילו. (מיהו אם עשה המעשל עליו ואין אפשר כולה לעמוד מתיכין לו נידוי) (כ״ו) קיח וכן החכם בעצמו מנדה לבבודו קיט לעם הארץ שהפקיר כנגדו קכ ואין צריך **לא** עדים ולא קכא התראה קכב ואין מתירין לו עד שירצה החכם ואם מת החכם באים שלשה ומתירין לו:

הגה ועי״ל פוף סימן מ״ג (בהגה) אם לגין בזמן הזה דין תלמיד חכם. הקולא לאסם מלגעין אם מעבור אין לך ביזוי גדול מזה ומנגדין על זה. (מהרי״ק שורש ק״ם):

מח קכג אם נידו לאדם אחד על שעבר עבירה וגזר השר עונש על מי שיחויק הנידוי חייבים ליכנס בספק עונש כדי להחויק דתינו אבל אם נידוהו על דברים שבינו לחבירו כגון שהוליכו לערכאות אין אנו חייבים ליכנס בסכנת העונש:

הגה **צז** ועי״ל סימן רכ״ח סעיף מ״ז גם סימן רל״ג סעיף י״ב [עח] אפ״ם שחייב אדם לאמתות בעובדי עבילה וכל מי שאינו מוסה ובינו לאמתות מתפם בשתוו עון [עט] מ״מ אין אדם חייב להוליא ממונו על זה (כג) ולכן מהגו להקל מלאמתות בעובדי עבילה אינם אינו מיהו עומדין על נוסיכו ומשרדיכו.

(מהרי״ו סימן קכ״ז): (ס)

מצוה

מט קכא אם נידו לאדם אחד על שעבר עבירה וגזר השר עונש על מי שיחויק הנידוי חייבים ליכנס בספק עונש כדי להחויק דתינו אבל אם נידוהו על דברים שבינו לחבירו כגון שהוליכו לערכאות אין אנו חייבים ליכנס בסכנת העונש:

הגה **צח** ועי״ל סימן רכ״ח סעיף מ״ז גם סימן רל״ג סעיף י״ב [עח] אפ״ם שחייב אדם לאמתות בעובדי עבילה וכל מי שאינו מוסה ובינו לאמתות מתפם בשתוו עון [עט] מ״מ אין אדם חייב להוליא ממונו על זה (כג) ולכן מהגו להקל מלאמתות בעובדי עבילה אינם אינו מיהו עומדין על נוסיכו ומשרדיכו.

(מהרי״ו סימן קכ״ז): (ס)

מצוה

חדושי רע״ק

סעיף מ״ג. (פ) נמי שאינו חייב נידוי. וכ׳ הרי״ם (מי׳ ל״ד) חזר דוקא נמי שנידה אבל לא נאומר בגזירת נידוי אלא שעשה כך וכו׳. כי אולי לא היה לעשות לבדותו אלא דללה לאיים בשבטו שיתנהגו אלעמות כן מפני יראת הנידוי ע״ש:

בהגהת באר הגולה. (י) דין חכם כ״ג. ע׳ בשלטי גבורים (פס״ד דשבועות):

מתנה

ביאור הגר״א

להסתמיע מכ״ד דברים ג״כ: [פד] וא״ל לענין כו׳. כמ״ם ת״ם עניד דיגא כו׳ וע׳ לאיים מם ואמרי׳ אינם דב״ד כו׳: [פה] וכן ת״ם המאזיה כו׳. עיין כ״ל שמירין דברי הרמב״ם דלא תמיב לה שהוא בכלל המגזה המכם ודבריו תמוהין ולא עיין הרב״ג דברכות: [פו] ואם דינו כו׳. מם לפי׳ הרא״ם בשם ל״ת: [פז] ואפי׳ לא כו׳. דלדיים כ׳ ג׳: [פח] לאוכן כו׳. מם לפי׳ הרא״ם וע׳ הג״א מם: [פט] וי״ל מם ואחיל ומיים כו׳: [צ] אבל אם כו׳. מ״ו מם ואחיל ומיים כו׳: [צא] אינ״ם עליו כו׳. קדושין ס״א ס׳:

כנסת הגדולה

שלמות יוסף כדבש מוסה שלמה כב יהודה בסבוכתו לבב נחמן תמום לישיל מלוחם דלבבן דבב מבגיד מלוחם דמלבר מלוחם לבבן כלומר מדמחיון דבב מבגיד למלבר לם המגלים מלקיון דבבא ומשמיקון דמחייב מידי לו ניגוד מלא בשבנע גם נבבון הבב עלמו ובקבב מלבאלו הוגבר דבריו בהסבוכתם למוכי הבב בחיב מיאר קיומן כיב הוסיף לומר דלא אמרו בשלוחם דבבן יהודה כיון דבסם לא בשבם מלא מעוס דבחם לם כב יהודה עלמו ומו קבם לי לפי דבריהם אם מבבים מעבי מביחם לם כב יהודה מעמו לבם לא הסיב. כב יהודה כן ח.ם לומר ביעל שלוחם דבבן מבמיכון זה קבם עדיין ומבגרתי בגדי ומם גם לביעקא מעובבם כן בגמלא ובגיבקא שבבה הבים בחיב מי מי מיין בחייבבה קומיל אלם ומשל מעבי עבוחבעמו לא לבה לומר מביבה

מעבי

הלכות ביקור חולים ורפואה ונוטה למות וגוסס

שלה מתי מבקרין החולה ואיזה חולים מבקרין וכיצד מתפללין עליו. ובו י׳ סעיפים:

שלה (א) הקרובים והחברים נכנסים מיד פיקח ז״ל העשיר כי סיכי דלא ליתעב והליה להעיל עליו סם מולה כלאומרין בחדרים (דף מ״) דבא יומא קומא דחלים אמר לא תבלו לאיכא דלא ליתבע והליה כי אבל קרובים וחברים מכנסים מיד בניהו ליכא הרגשה כי״ב ומ״ה בשקמן עליו החולי נכנסים גם הקרובים מיד: (ב) בן גילו פיקח מטלד בשעתו וטובל אחד מס׳ מחליו וכן הסמי מומה שסייר הרפאמן טובל מלן ס׳: (ג) בבל לשון פילה ולא שיך כאן אין מלאכי הסדת מקרקן לגשון אחרי דשכיבה עם החולה שבאמור כי יקנעדכו על עכם דוי ועיב ח״ל לא למלאכים: (ד) אלא בגשון הקדם ומשעע דבבל שאל לשומת אין מלאכים מקרקן מון מלשון הקדם דוקא וסולו דעת הכי״ף הביאו בא״ח סימן ק״ל אלא דכתב שם בשם הרא״ם דדוקא לגשון אחרי אין מקרקן אבל שאר לשומת הוו כמו לשון קדם וא״כ קשה על העור לומר שתם כאן כגד אביו ומלרך דוקא לשון הקדם ומלאה דומשום דחולה בעי לחתי עובא על כן כתב כאן שעשה אליבא דכ״ע: (ה) בחולי מעים כי בל״ש מתן מעם דבריות בחדים ומשום לעקיבה בקומות ודברים כאלו יזהר ומשמר לאים כי ילמו אל אים גדול ומאל אשם ולי כראה הטעם דבחולי מעים לריך החולה הרבה פעמים להיות לו לגזיע לקום לעשות לריכי ממלא שיבוא אים המשמש לאשה מולכית מאת לידי קשוי כיון דמתעסק בגופה מוד ומשא״כ בשאר חולי שא״ל להתעסק ולעבדה כל כך אבל אשה לאים בבל גוחי מוחר כי אין כח בא״ם להתקשות בעת הסיא:

שלו (א) מתנה התורה רשות כי ומלוה היא כי קשה כיון דבאמת מלוה היא לומה קרי לה תחילה רשות ומלאה דהכי הוא כוונת הענין זה דרפואה אמיתית היא על פי בקשת החולים דמשמע״ל ים לו רפואה כמו שכתוב ומחלתי ואני ארפא אבל אין האדם זוכה לבך אבל לריך לעשות רפואה על פי עצע העולם והוא ידי הבכים על זה ומתן הרפואה ע״י עצע הרפואות הכו מחיבת רשות אל הקב״ה וכיון שבבר בא האדם לידי כך יש מוב על הרופא לעשות רפואתו הם מצומל בגמלא ערב הרופא (דף ק״ב) דאמר רב אחא הבכנס לבקר דס

הלכות ביקור חולים ורפואה ונוטה למות וגוסס

שלה מתי מבקרין החולה ואיזה חולים מבקרין וכיצד מתפללין עליו. ובו י׳ סעיפים:

א [א] מ מצורה לבקר חולים (א) [ב] הקרובים והחברים נכנסים מיד והרחוקים אחר ג׳ ימים נואם קפץ עליו החולי אלו ואלו נכנסים מיד. (טור בקיצור שם׳ ס״ה להרמב״ן):

ב ד אפי׳ הגדול ילך לבקר הקטן ואפי׳ כמה פעמים ביום **א** דואפי׳ (ב) בן גילו [ג] וכל המוסיף הרי״ז משובח [ד] ובלבד שלא יטריח לו:

הגה י״ל דבשת יכול ליכך לבקר מולה (מהרי״ל קל״ז) [ה] ולא בלאה לי **ב** אלא לא יבקר מולה ולא יאמר אבל מסוף מוחלו אלא יאמר לאיהו ואיהו לו אלא מער כן מלאה לי. (ס״ם פ׳ כ״ג):

ג והמבקר את החולה לא ישב ע״ג מטה ולא ע״ג כסא ולא ע״ג ספסל אלא מתעטף ויושב לפניו שהשבינה למעלה מראשותיו:

הגה [ו] והוקא בסחולה מוכב על הארץ להיותב גבוה ממנו אבל בסבוכב על המעה מוחר ליסב על כסא ובסבל (בית יוסף בשם סר״ן והגה״ מיימוני ותו׳ והג״מ) וכן נוהגין:

ד זאין מבקרין החולה בג׳ שעות ראשונות של יום מפני שבל חולה מיקל עליו חליו בבקר ולא יחוש לבקש עליו רחמים ולא בג׳ שעות אחרונות של יום שאז מכביד עליו חליו ויתייאש מלבקש עליו רחמים. [ז] (וכל מניקר ולא ניקם עליו רחמים לא קיים המלוה). (ב״י בשם הרמב״ן):

ה ס׳כשמבקש עליו רחמים ג אם מבקש לפניו יכול לבקש (ג) בכל לשון שירצה ואם מבקש שלא בפניו פלא יבקש (ד) אלא בלשון הקדש:

ו יוכלול אותו **ד** בתוך חולי ישראל שיאמר המקום ירחם עליך בתוך חולי ישראל [ח] יחובשבת אומר שבת היא מלזעוק **ה** ורפואה קרובה לבא:

ז [ט] יגאומרים לו שיחן דעתו על ענייניו אם הלוה או הפקיד אצל אחרים או אחרים הלוו או הפקידו אצלו ואל יפחד מפני זה מהמות:

ח יגאין מבקרין **ו** לא לחולי מעים ולא לחולי העין **ז** ולא לחולי הראש [י] ידובן כל חולי דתקיף ליה עלמא וקשה ליה דיבורא אין מבקרין אותו בפניו [יא] אלא נכנסין בבית החיצון ושואלים ודורשין בו אם צריכין לכבד ולרבץ לפניו וכיוצא בו ושומעין צערו ומבקשים עליו רחמים:

ט **ח** [יב] מומבקרין חולי עכו״ם מפני דרכי שלום:

י **ט** (ה) יזבחולי מעים אין האיש משמש את האשה (ט) אבל האשה משמשת את האיש:

שלה א ואפילו בן גילו קטנה מ׳ מק׳ בחליו: **ב** אלא לא יבקר יבקר כי וכתב הב״ח דלגורת את הקומה ליכא לאיסור לשמה בלאיהו בחסר הוא קוף כל האדם אבל לנחם אבל אז לבקר מולה שהוא מולאו יש לחוש לכך ומיהו הכל לפי מה שהיא הקלאה ולפי מה שהם הקולאים: **ג** אם מבקש לפניו הרי מבקש כביכול בפני הקכינה עלמה שהרי היא מלאקותיו אל חולה אבל אם מבקש אלא בפניו אין המלאכי מרת מכירין בכל לי ועיין בא״ח ס״ם ס״ח: **ד** בתוך חולי ישראל שמתוך שהולאו עם אחרים תפילתו כשמעת יותר: **ה** ורפואה קרובה לבא ובא״ח סימן רפ״ז מביא המחבר ורמביי ורמבי״ן ובתו בשלום ובס״ם הב״ח ס״ם: **ו** לא לחולי מעיים ומשום כיסופא: **ז** ולא הי שהבור קשה להם: **ח** מבקרין חולי עכו״ם כי ומשמע לפניו לחולי ועיין בא״ח סימן רכ״ח: **ט** בחולי מעיים כי דהיינו כיון שהי מולה וחולה ברית שעה יבא עליו בעיב אבל האשה ומשמשת אחים הכיון שהאיש מולה ליכא לאיסור שיבא על אשה ברילה בעיב הכיון שהיא ברילה וחולה חולה יכולה היא שתבלל עידו עכיל עי״ז וחולה ובדברי ב״י אבל הל״מ והב״ם והרי״ם הביאו על הב״י בזה ופיקסו דבלאיתור דין זה בני חולי מעיים ס״מ דלא אלא בני חולי מעיים דכמבכית איכא בילוי מלבים ומלאכים ואיכא אשה דילהו תקפה עליו כי ס״ם ועיל כי׳ קל״ם ס״ק י״ח ולקמן כי׳ ס״ב ס״ב: **י** וכן נהגו לבבך אחולי כי׳ מיין בא״ח סי׳ כ״ל ס״ב כתב הרב דים מהבגין לבבך אחולי׳ בין יתבתא ליולד וכתוב בדיבים והבכות אל מהרי״ו סימן ח׳ אחין לבבך אחולי׳ בשבת ויש וכן כתב בתשובה סימן קע״ו ובא״ח ס״ם רפ״ח כתב הרב דעותר לבבך בשבת מולה המקומן בו ביום: **יא** מימוס אבלים קודם כי מימוס אבלים הוא ג״ם עשם אחים ועם אמיתים וכתב הב״ח בשא״ל בקיים עכיסם עכיסה אם אחולי ושוקק בגמות אבלים אבל בשאמבר לקיים עכיסם ביקור חולים קודם כדי לבקש אחרים עליו עיחים לו לרבץ ולבבד לפניו אחרים כאלו מחיהו ועיל כי׳ ס״ם: (דין מי שאבר הבאתו על חבירו אם יכול לבקרו מחבאר בס׳ רכ״ל ס״ד):

שלו א מתנה התורה כי אלא יאמר

ביאור הגר״א

שלה [ב] מנוה כו׳. קושה י״ל מ׳ ופי״ם דשבת ופ״ע דכ״ק ופ״ב דב״מ ופ״ד דבבלים: [ג] הקרובים כו׳. עכ״ל שמעות ומל״ם למעשה ויקובלמי פ׳ הקבל וכביאו הרא״ם שם פס״ו ופס״ב דשאה והביאו הרא״ם פ״ע דב״ם ב״ם איחזו ס״מ כל אבא קבן עליו בחולי דרך אבן הקרובים בבבים אבלו מיד וכרמוקים אחר אבאה ימים ופס קבן עליו בחולי אבלו ואבלו בבבין אבלו מיד דלמא ל״ם כ׳ פבחם כ׳ מחקים אבלון לבבקרא לל׳ יוסי בחר אבתא יומן ח״ל כי בביאתון מקיימא מבמי ל״ל אבחבים הן הקרובים: [ג] וכל המוסיף כו׳. שם בבבלים בבא אמר כו׳: [ד] ובבבל כו׳. שם בבוביין: [ה] ולא בלאה לי כו׳. פבבלין ל״ע ת׳: [ו] ודוקא. תוס׳ שם ד״ה לא כו׳ והר״ן בבבלים מ׳ ת׳ ד״ה לא כו׳: [ז] וכל שביקר כו׳. מומם אל״ם בריה דר״ת לא ליבעוד כו׳ והמ״ם בשם כי אתא דר״ת כל הבבקר כו׳: [ח] ובשבת כו׳. ע׳ ע״ם בא״ח סי׳ רס״ז: [ט] לומרים לו מיחן כו׳. הה״ם בשם ע״ם ופיבה בחומ׳ מומות אבלו ח״ל שם בח״ם דהיה אל״ם ולא לומרים אבלו לא דבריה מחיים ולא בבריה מחיים אבלו אל״ם לא בראתון ולא בבני אבלו בבבינו ואם סיה מבוקף כו׳ והקרובין בבבין אבלו בכל אבה מביקור חולים אין לה מיעור: [י] וכן כל כו׳. מומם״ם ס״ה, ומ׳ עם ל״ד ועמ״ם בר״ם שם״ר: [יא] אבא כו׳ אם לריכין כו׳ ומומבין כו׳. בחם״ם מ׳ ת׳ מעבה כו׳ כי אתא דר״ת כו׳: [יב] ומבקרין כו׳. ביאין ס״ה, ומ׳ עם ל״ד ועמ״ם בר״ם שם״ר: [יג] ת׳ כו׳. ב״ב קפ״ר ת׳: [יד] כי מיעו כו׳. בפ״ק דר״ה: [טו] מימוס כו׳. מע״ם בפי׳ ס״ם: **שלו** [ב] ומנוה היא. בחם״ם בפ״ד דבבלים ע״ל ב׳ ומ׳ ר״ם בפי׳ שם ל״ה דבאתא כו׳ ובבבקיו שם: [ב] ואם בחבלה

חדושי רע״ק

סי׳ שליו. סעיף א׳. (ב) מתנה התורה רשות לרופא. במהריל (בלקוטי׳ שבסוף הספר) איתא וז״ל אמר לנו מהרי״ל כל

סימן שלה

ת מהי רב יוסף וכו׳ ביבמ דף ל׳ ע״ב: ב ירושלמי דשלה פ״ב ומקבם שמשם: ג שם: ד מרבים דף ל״ב ע״ב: ה מ׳ שמעל ל׳ מק׳ בחליו ב״מ דף ל׳ ע״ב: ו בבריתא שבת דף י״ב ע״ל: ז מרבים דף מ׳ ע״ל: ח מומלה דרבה בר בר מרה כי הוה אזיל בתר כ״מ וכו׳ שם בשבת ומבי שהבינה עמו ומ״ל מלאכי השרת לבבקרם מבילמו ע שם אין מלאכי המחבר מקרקן לו אין מכירין בלשון אלמים פועה דף ל״ב ע״ל: י בבריתא שם ובבבי יוסי ומ״מ דבבי מרינה שם בחול ומירוש כ״ע״ל שמתר מבילמו עם אחרים מבלמו בשעות בזמנן של רבים: יא ס״ק שם וכן כתב הרמב״ם בבבק כיב מבלות אבל ומבן עשם בזה מרחוק לבבים נחילות חבר עם אחרים והמתים: (יב דין לבבק אם אחולה בשבת מיין בא״ח ס״ם רפ״ח ודין המחיל מבלה אם מוחר לבבקו עיין בסימן לבבא):

סימן שלו

ת מנא דבי רבי ישמעאל וכו׳ ב״ק דף ס״ח ע״ל: ב רמבי״ן בבמ״ה פרחיל ומחבלין שבה בבבולות ולייבמין בא״ח סימן בבא: ג יומא דף מ״ד ע״ל ד ומבבלין דרבבן בדיים אם מלומר ומ״ב מלקות ומלא רב יהודה שמתים ואם יאמר אחומר דהרמב״ם ומעור לא קיל בפבמ״ם מבל מקום מה יתבלו לאם מבקשינו ובבר לאיבי לבעל עבמומם יומם בבבם מבה ובבבר דהרמב״ם ז״ל מחבלן בין מלבר לבבבה דבבבה מבבין ובחלבר מבין מבבם מבבים ובי״ם לבבבל ומ״מ בחיים סימן מ׳ ולא ידבבל לבי דבריהם מבי״ל להרמב״ם ז״ל דמבבה מבים בי״ב מיב בידוי לי מבום עובבת דבב יהודה הבי רב יהודה הביב לבב בחבן ביעבר מלומה דבבבן ואם מבבי״ו לביעבר מלומה דבבבן לא מבמחיבן ליה מה הביב לו מבום לביעבר מלומה דבבבן והלא בביעבר מלומה דבבבן בבבדי מבבדין ובמומי לא מבמחבין ומו לי מיבה חילוק בין מבבה לבבבל הבי קלבר

כנסת הגדולה

מבבי כבודו ובבבעיבן לומר קבן ומו קבה מבבב לבי״ל ביעבל מלומה דבבבן בביים אם מלומו ומ״ב מלקות והלא רב יהודה שמתים ואם יאמר אחומר דהרמב״ם ומעור לא קיל בפבמ״ם מבל מקום מה יתבלו לאם מבקשינו ובבר לאיבי לבעל עבמומם יומם בבבם מבה ובבבר דהרמב״ם ז״ל מחבלן בין מלבר לבבבה דבבבה מבבין ובחלבר מבין מבבם מבבים ובי״ם לבבבל ומ״מ בחיים סימן מ׳ ולא ידבבל לבי דבריהם מבי״ל להרמב״ם ז״ל דמבבה מבים בי״ב מיב בידוי לי מבום עובבת דבב יהודה הבי רב יהודה הביב לבב בחבן ביעבר מלומה דבבבן ואם מבבי״ו לביעבר מלומה דבבבן לא מבמחבין ליה מה הביב לו מבום לביעבר מלומה דבבבן והלא בביעבר מלומה דבבבן בבבדי מבבדין ובמומי לא מבמחבין ומו לי מיבה חילוק בין מבבה לבבבל הבי קלבר

שלו דיני הרופא. ובו ג׳ סעיפים:

א **א** (א) (ת) מנתנה התורה רשות לרופא לרפאות [ת] ומצורה היא מובכלל פיקוח נפש הוא [ב] נואם מונע

ביאור הגר״א

שלה [ת] מנוה כו׳. קושה י״ל מ׳ ופי״ם דשבת ופ״ע דכ״ק ופ״ב דב״מ ופ״ד דבבלים: [ב] הקרובים כו׳. עכ״ל שמעות ומל״ם למעשה ויקובלמי פ׳ הקבל וכביאו הרא״ם שם פס״ו ופס״ב דשאה והביאו הרא״ם פ״ע דב״ם ב״ם איחזו ס״מ כל אבא קבן עליו בחולי דרך אבן הקרובים בבבים אבלו מיד וכרמוקים אחר אבאה ימים ופס קבן עליו בחולי אבלו ואבלו בבבין אבלו מיד דלמא ל״ם כ׳ פבחם כ׳ מחקים אבלון לבבקרא לל׳ יוסי בחר אבתא יומן ח״ל כי בביאתון מקיימא מבמי ל״ל אבחבים הן הקרובים: [ג] וכל המוסיף כו׳. שם בבבלים בבא אמר כו׳: [ד] ובבבל כו׳. שם בבוביין: [ה] ולא בלאה לי כו׳. פבבלין ל״ע ת׳: [ו] ודוקא. תוס׳ שם ד״ה לא כו׳ והר״ן בבבלים מ׳ ת׳ ד״ה לא כו׳: [ז] וכל שביקר כו׳. מומם אל״ם בריה דר״ת לא ליבעוד כו׳ והמ״ם בשם כי אתא דר״ת כל הבבקר כו׳: [ח] ובשבת כו׳. ע׳ ע״ם בא״ח סי׳ רס״ז: [ט] לומרים לו מיחן כו׳. הה״ם בשם ע״ם ופיבה בחומ׳ מומות אבלו ח״ל שם בח״ם דהיה אל״ם ולא לומרים אבלו לא דבריה מחיים ולא בבריה מחיים אבלו אל״ם לא בראתון ולא בבני אבלו בבבינו ואם סיה מבוקף כו׳ והקרובין בבבין אבלו בכל אבה מביקור חולים אין לה מיעור: [י] וכן כל כו׳. מומם״ם ס״ה, ומ׳ עם ל״ד ועמ״ם בר״ם שם״ר: [יא] אבא כו׳ אם לריכין כו׳ ומומבין כו׳. בחם״ם מ׳ ת׳ מעבה כו׳ כי אתא דר״ת כו׳: [יב] ומבקרין כו׳. ביאין ס״ה, ומ׳ עם ל״ד ועמ״ם בר״ם שם״ר: [יג] ת׳ כו׳. ב״ב קפ״ר ת׳: [יד] כי מיעו כו׳. בפ״ק דר״ה: [טו] מימוס כו׳. מע״ם בפי׳ ס״ם: **שלו** [ת] ומנוה היא. בחם״ם בפ״ד דבבלים ע״ל ב׳ ומ׳ ר״ם בפי׳ שם ל״ה דבאתא כו׳ ובבבקיו שם: [ב] ואם בחבלה

[ינ] י״ל שמי שים לו מולה בניתו ילך אבל מכם מבעיל מיבקם עליו דמעיים (ב״י מ׳ י״ב) י וכן נהגו לבבך מולים בב״ה לבקרוא לבם שם מהם [יד] כי מיעו הבם קולבע בזר דיבו. **יא** [טו] מימוס אבלים קודם לביקור מולים (ר״מבל בו): (ט)

יאמר מה לי לגער הזה שנה אחת ומלאתי הוכ בשונג: ב ואם ריפא אבא בכשים בית דין ועשה וחזק מייב בתשלומין אבל אם חזק בוחיד אפי' ריפא בכשים ב"ד מייב בדיני אדם וכן ומעמע בפרים פ"ו: ג ואם הגיים כי וניים ל"ל לאמיע בגביל חמים עשות ומלוה היא כמו מתבאר: ד אסור כי דאבדית גופו היא וכמונא לאוכה והקבותו לו לרבות אבדית גופו: ה וכלימוד כלומר אלומד הרופא לחולה לו להמתעסק עמו מעשה לרפואתו כך וכך: ו אבל מלות עשה דרמ"י לבעל אם מדעתה לאחר כי כמ"ל: ז ולא מעקיען מידו חוב אלהן והב"ח כתב דל"ל חוב אלו וה"ם ל"מ אם כבר קבל הרופא אבר מקלבו והרי הוא בידו (ג) אלין מולילין מידו אלא אפילו לא קבל כלום אלא אקבלו לו ונתחייבו לו בכך וכך לריכין לשלם לו מה אתחייבו לו ע"ש:

שלו א ואין קולעין כו' פי' ל"ע אלין מודיעין לאותו אמת

תערף דעתו אלא אפילו מודע לו אין מלוים לו לקחוע אמת הגדל לאגתו וכיב הב"ח בשם הרין: ב ואין בוכים כו' כתב הב"ח בלאה דה"פ ולא עוד אלא אלין בוכים ואין מעקידין בעביו אף על מת אפילו קרובו אל חולה אלא אבר לה לבו פיהום הכיון אחולה אחולה הזה אזה אבלו מת ובוכין ומעקידין עליו בעביו אבר לבו ומבחו אמת יחות גם הוא ומעעם זה מעתיקין המנחמים בעביו אעיי המנחמים בזכר לוחת אותו אבלו ומתבחי אמת יחות גם הוא קרוב לבהם אלין בוכין ומעקידין מני מיילי אמת לו מת ומודע לו אמת קאמי וכן מעתיקין המנחמי' על מת אבלו:

שלח א אומרים לו התורה אבן דרך כל המומתן מחוזין. טוב ומ"ם אבת אף ל"ב ע"א. וכתב הב"ח ומעמע דוקא בגעים לעות

בקוף הוליות מגיה ג"כ לבדה זאת ומגיה בעל עין יעקב אם פיהום נאון דה"ק הזכות אל עמה לאותן ולזה כיון הרמבן: (ב) אסור ליטול אבר החבמה והלימוד אי"ל מלעמד אותו לעשות רפואה והבנותו לו לרבות אבדית גופו ולאוניו בעבן עמ"ת הולים אם מי בחבם אף: (ג) ולא מעקיען מידו חוב אלהן הגיה הרמ"ן ומ"ל ולאמר לאמר בגעילת אבר אל הליעוד והחבמה כמו אבחב בקיבוץ ג' מ"ע כיון אבגר אתבה בגדו חייב לבלם כיון דלאו אלים לאודים רמיא אלום אלא דהא כל אדם יוכל להתחבם לגמוד רפואות ואמיג דבגרוה מגיה האמרים ואיתה מעבבות לבביו ואמר לו הבעלוכי ואתן לך דינר אין מהן לו אלא אבר כמו אבחב בחוכן ומבמע מיגן ר"ל אמי אתם דקלבה יש לאותה פעולה אם אין כן בחבמת הרפואות אלין לה אשור ומחילה לא היה חוב אלין לגמוד זה אל כן מאבי אתבאי דוקא בזה כן כיל ביאור הדברים:

מונע עצמו הרי זה שופך דמים [ג] דואפילו יש לו מי שירפאנו שלא מן הכל אדם ווכה להתרפאות [ד] הומיהו לא יתעסק ברפואה אא"כ הוא בקי ולא יהא שם גדול ממנו שאם לא כן הרי זה שופך דמים ב [ה] ו ואם ריפא שלא ברשות בית דין חייב בתשלומין אפי' אם הוא בקי [ו] ואם ריפא ברשות בית דין ושעה והוזק פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ג ואם המית ונודע לו ששגג גולה על ידו:

ב [ז] זהרופא ד (ב) אסור ליטול שכר החכמה ה והלימוד [ח] אבל שכר הטורח [ט] והבטלה מותר:

ג [י] המי שיש לו סמנים והבירו חולה וצריך להם אסור לו להעלות בדמיהם יותר מן הראוי מולא עוד אלא אפילו פסקו לו בדמים הרבה מפני צורך השעה שלא מצאו סמנין אלא בידו אין לו אלא דמיהן [יא] (ג) י אבל אם התנה בשכר הרופא הרבה חייב ליתן לו שחכמתו מבר לו ואין לו דמים:

הגה [יב] ואפ"ם שים מעה עליו לרפאותו ו אבל מעה עשה דלמיעה אבלה אם מדאנה לא' ולא לבה לקיימה אלא אמנון אין מולילין אמנון מידו ז (ג) ולא מעקיען מידו מיזב אלבן. (טור יא):

שלו חולה שמת לו מת. ובו סעיף אחד:

א [א] אחולה שמת לו מת אין מודיעין אותו שמא תתרף דעתו עליו **א** ואין קורעין חלוקו **ב** ואין בוכין ואין מספידין בפניו שלא ישבר לבו ומשתוקין את המנחמין מפניו:

שלח וידוי החולה וכיצד אומרים לו. ובו ב' סעיפים:

א מנהגה למות **א** אומרים לו התורה [א] בואומרים לו

מנהגה לעמוד בגבורה ובגבורה מגיה האמרים ואיתה מעבבות לבביו ואמר לו הבעלוכי ואתן לך דינר אין מהן לו אלא אבר כמו אבחב בחוכן ומבמע מיגן ר"ל אמי אתם דקלבה יש לאותה פעולה אם אין כן בחבמת הרפואות אלין לה אשור ומחילה לא היה חוב אלין לגמוד זה אל כן מאבי אתבאי דוקא בזה כן כיל ביאור הדברים:

דס אומר יהי לבן מלבבך אמיה עבק זה לי לרפואה והרפאתי כי אל רופא נאון אתה והרפואתך אומה לבי אבר אדם אל רופאות פיהם ר"ל כלומר לא היה להם לעבוק ברפואות אלא לרפאות פיהם אמר אבי לא ניעה אליהם הכי דבי רבי שמעאל ולפא יבפא מבאן אביתה לבות לרופא מלאה פיהם הגמרא בדרך הזה דבא אחא אבלך לומר אחי לבמא אבן אין דבבן אל בבי אדם בגמה אתפילה אחומר אמקא דס דאיינו אבוא ומבלבל לאם בבבן לבות אבוא אל ידי אבקה אבוא לבי הבמנע אף אמיה אין אאלוי לבעבות כן אלא לבקה לאמים להבלל ע"י אחמים אל מעבלה מבכל מבקום מאחר אבבבר אבנו לבעבות רפואה ע"י הבמנע גם אבי עובה בן ועל כל בבים אבי מודה אבבבל בא אל יבד כי אל רופא כאון אתה ועל זה אומר אביי אלא ניעה אבן אבנו דגם אבוה הבבבים אל בבי אמיה אבבבר כי יבדה אומה לבקף דעת האדם אלא יהיה זכאי כל בך אתבוא רפואתו ע"י בם .מן הבמים ועל בן אין בבך לומר דאאי קבא דוקא יבפא מבאל מעה אלא אבלו אבלה ניעה אבן אבבבר אמיה הבמנע אל מי מודה אבבבר אבבבר אל אבבבר אבבבר אל אבבבר אבבבר אל

שלט (א) אין קוברין לחייו כל מה דאמר כאן הנעשה דאין מקברין מיתתו כי כל אלו סם קימוס ומיתה והמעמת הכר הוא נ״כ קימון מיתה כי אין מולה להיות על דבר חם: (ב) ומכח מאומרים שם מלות כי׳ פירוש דאע״ג דמעמת זה יש מיתה בעצות כן דהא אין עושה קיבוב מיתה אלא מקיר מוכע ילילת כשם כדכתב אח״כ ומ״מ כאן אמור כיון בעי״ז זה מזיז נוטו והוה קיבוב מיתה בידים אלא דקשה לי לעשה התיר הכרת אלא מעל לבוטו והלא גם שם מזיז פיו על ידו והוה כמעמן עיניו ועל כן כראה לע״ד אין לנהוג היתר בהכרת אלא: (ג) והוא יחידי מפני שהכשם ומקומות בשעה שיולאה מן הגוף: (ד) שבשומה הוא הטעם לפי שהמלאך המות מפיל בנים טפת דם המות והך שמוהם לא מתבאר כאן שיעורם אלא דבכתובות (דף כ״ח) כתבו התוקפות דקטומה היינו שלשם בתים כדאמרינן סוף פ״ק דעבודה״ם. בלאקמינו פרשת ויחי כתב דבשעת מיתה יהיה אלא יצא שום אבר ממנו מן לעשה והשליג על שאינו מסר בזה:

לו

שלט דיני הגוסס (ואמירת צידוק הדין) ומה דם הטימנים ״) היפים. ובו ה׳ סעיפים:

א [א] אדנוסס **א** הרי הוא כחי לכל דבריו **ב** (א) אין קושרין לחייו **ג** ואין סכין אותו ואין מדיחין אותו ואין פוקקין את נקביו **ד** ואין שומטין הבר מתחתיו ואין נותנין אותו על גבי חול ולא על גבי חרסית ולא על גבי אדמה ואין נותנין על כריסו לא קערה ולא מגריפה ולא צלוחית של מים ולא גרגיר של מלח ואין משטיחין עליו עיירות ואין שוברין חלילין ומקיגנות ואין מעמצין עיניו עד שתצא נפשו **ה** (ב) וכל המעמץ עם יציאת הנפש הרי זה שופך דמים ואין קורעין ולא חולצין ולא מספידין עליו **ו** ולא מכניסין עמו ארון לבית עד שיטות [ג] ואין פותחין עליו בצידוק הדין עד שתצא נפשו:

הגה **ז** [ג] וי״ל דאין מוכנין לו קבר אע״פ שאינו מתו בנים עד אחר שיעות (ריב״ם פ׳ קי״ל) ואסור לחלוק כשם ד״ל בהגיל ס״ג) וכן אסור לגרוס לאות שיעות מהכה כגון מי שהוא גוסס אזן אדוק ולא יוכל להסרל **ז** אסור להשמע הכר והכשם מתחתיו (ב) ומכח שאומרים שם מלות שעורים ס״ה תמת דאסו כדי שיסרל אבל אם יש שם דבר שנורם עכוב ילילת הנפש כגון שם סמוך לאותו בית קול דופק כגון מוכע עצים או שם מלא על לאותו ואלו מעכבים ילילת הנפש מותר להסירו אבל אין בזה מעשה כלל אלא שמגיע המעכב (״). (הכל בהגה׳ אלפסי פרק אלו מגלחין):

ב [ד] המי שאמרו לו ראינו (ג) קרובך גוסס היום ג׳ ימים צריך להתאבל עליו. **ה** (דולאי כבר מת):

ג [ה] ואומרים צידוק הדין עם יציאת נשמה ובשמגיע לדיין אמת קורע האבל:

ד (ו) זכיון שנטרה אדם למות אין ראשאן ליפרד ממנו כדי שלא תצא נפשו (ג) והוא יחידי. (ומנהג לעמוד על הלדם בשעת ילילת הנפש מעמד ויהי עוד לנגמר לא ילאה הנפש כי ילאה מכמים יומתו וגו׳). (מהגים פ״ה). (הגהו׳ אלפסי שם):

ה **ט** (ה) המנהג (ו) לשפוך כל המים שאובים (ד) שבשבונה המת:

מי

ממקומו כ״כ נפרים: **ה** וכל המעמן עם ילילת הנפש הרי זה שופך דמים אלא יפה מעמ אמת מתעלף ע״ל המגנים. ובמוקבת שמות מקיים וכל המגנע בו הרי זה שופך דמים למה הדבר דומה לכר המעטפנף שכיון שנגע בו האדם מיד נכבה וכ״כ הרי״ף והרמב״ם: **ו** וי״ל אם כי והב״ה כתב דמותר עדיכי כל אחין הסחוה מגיעים בדבר ויהו לריך לחסל בע״ם שמוך לא יפקיעו לקבנו אם לא בחלוב אבת ואם לא יקבנוהו ח״כ לעלוכו להסיר פתוח אלכך לא שריכן להו אלא אם כן מעעריכן אאם יומת ולא יהא אאבר לקבנו מעכים יפקיע לחזור ומלאו אחמילים בריזה קודם שיכנס אבת ע״כ. ועיין בא״ח סיון תקנ״ז סעיף י״ח: **ז** אסור להסמע הכר והכבה כי הבע״ז והמיהכי ע״ם מהכרת קול דופק ומלה דהכה אי לא עגיד עידי אלא שמגיע המוכע ולא ע״ל ולא״ע דהכה אין האיסור ומנהם המלות אלא האיסור הוא מפני שמתמעע הגוסס וכ״כ הרמ״ם והב״ה ע״ם: **ה** דולאי כבר מת אבל אם לא נוסס כחי לכל דבר אבל לא כמאיר לפניו: **ט** מנהג כי והנעשה שידעו הכל שם בו ומקבה מות ולא ילעלך להודיע בפה ויהא מולאי דבה ועוד שמלאך המות ומגיל בעיים (ז) עשה דם המות. שם. ונתמנ״ן כתוב כלאה בא׳ שמתה מהמיים ומת כי ע״ם ובא״ה סיון תרים כתב הרב אאין לעשות (ה) מים שאינו מפני מת כי ע״ם:

מקאי

ביאור הגר״א

[ג] ואם א״י כו׳. טור: [ג] ואם א״י כו׳. מתני׳ שם: [ד] המלים כו׳. מיין בא״ם פי׳ תרכ״ל ס״ה ומש״ם: [ה] ואם רולם כו׳. אפילו בגריל הוא כמ״ם בפ״ק דע״ז אבל לכאן טוב לעשות כן כמ״ם בפ׳ בתרא דיומא שבוב מפרש מפלאי הקי״ל כמ״ם בפ׳ י״ב ועי׳ ל״מ:

שלט [ה] הנוסס כו׳ עד ואין פותחין עליו. בסס״ם בפ״ק דע״ז הכנה. ועי׳ בבאר״ם בפ״ק בקב״ג: [ג] ואין פותחין כו׳. ע״ם פ״ח מעבלין ס״ח עד אמצא כמותו כו׳ אבל גי׳ הרמב״ן שם אין פותחין בצידוק הדין על המת עד אמצא נפשו אבל אם מבל היתרים מסיה בנו אבל ל״ע מולה לא ביעל כו׳: [ג] וי״ל דאין כו׳. מהכיל ולא מכניסין עמו כו׳ אבל בב״ה דמה דבריו דבשם דוקא עמו אבל יפגר לבו: [ד] מי כו׳. ע׳ בא״ם דע״ק בקב״ד: [ה] פוגעים כו׳. בריתא הב״ל אין פותחין בג״ם עד אמצא נפשו וכבי׳ הרמב״ן בתה״ם וכ״ל: מי

שם. (ו) לשפוך כל המים. בס׳ מוס׳ שנת (כי׳ רל״ל קק״ו) כ׳ בשם ת׳ שמם לקה דאם יש מת בשנת אין לשפוך המים: ש״ך סק״ט. (ז) עשה דם המות. וכדה״ם אפי׳ דיעבד אבאם פת בשים אבו אמרוכה. ת׳ בית יהודא (כי׳ מ״ו):

באה״ד. (ח) מים אבנו. בבנה״ג מיה (כי׳ ל״ד) כתב דאם בא בידך על מים ושמע שים מת בעיר. ישתה מעבו ויעשוך הסאר. וע׳ מ״ר מ״ם (רמי׳ כ״ב):

״) לא זכינו לגילוים כאן. וכם בשוב מי׳ זה:

מי׳ שלט. סעיף א׳. (א) וכל המעמן. ומ״ם אם יש לדיקה מוליאין אותו מהבית. דליקה בבית אבלה המת קודם לקבורה. קמן מי קודם לשת מבין. מי בכי קודם לפי מבוכן. ס״ם (כי׳ תמכ״ג) (וע׳ שבכ״ג):

באר הגולה. אות ד׳. (ב) עד שיעות ל׳. תוך י״ו יום:

סעיף ב׳. (ג) קרוב גוסס. ע׳ בבאר היטב מה שהקשה על מה המבואר במקור הדין דלקמן אמר בעבלה מתאבלת כמ״ג. ומה״ם לקמן (כי׳ שמ״ב) בפ״ד (סק״ז). וע׳ בת׳ מהרם״ם (ת״ב כי׳ ג׳) דהעבלה דאין מתאבלין על גוסס:

סעיף ד׳. (ד) כיון שנגמר אדם. מי שיוצא לפני הבולה בשנגמר אין אם אבלה אבלה אין אם אדם אבלה בעניין המת ועשיו אמרו ועשיה ויעשוקו בו והגיע זמן הפלה אל ילא מוסס להתאבל. ס״ם (כי׳ תמכ״ג):

סעיף ה׳. (ה) מנהג לשפוך. ומוב לעבות כן אף לשפל מוך ל׳. ואף לעת מבכ״ם. ערכי יוסף:

ג מנהג מקהלין דף מ״ב ע״ב: ד שם בשבת: ה שם בשבת שמחות: ו שם בשבת מקבלו מחק״ים ואמרי מעשה ובני ומיחת בעבדי ולעמת הנגע הכיל והחוכר אם בנים אב לכל הפסים מיעמנו ידוי: ז הרי״ף והכל״ש והרמב״ם ומ״ש ובמרים בבריאם יומת דף ליו ע״ב ומ״ש קיבון מ״ש מרכ״ל

סימן שלט

ל בתכל רבמי פ״ק: ב מבנה בנת דף קי״ל ע״ב: ג ובכב הרמב״ן בפ״ם מהבלילין עומים הכרי״כים לעלמם לבנתם ואין מבם בזה בדאמרינן בבי כלי קיבבה בזקן בעשאה לבנוהו מנמות דף מ״ל ע״ל: ד ובכב שם אלא יעבבו ימים מוגעים (ב) עד סיעות ח׳: (״ פירוש מבלא״ב בהמעמע מבל ובבמה מהוא מזיז ומבעמע אותו אלאבל מקבה מיתתו בזה): ה עוד בשם הרי״מ מבוסמנוכ ובכל״ש והרמבלי בע״ב דמ״ק מבל לאמרינן כוב בבסמין לאיבה ניבין דף כ״ם ע״ל: ו הרמבין בפ״ם שבן בבנו: ז בל בו בשם הבב ובכב שם אלא ימות בעבמם בשם מבי שבבשבן מבסומתה בשעת שבית יולאה מן הגוף והוא ימיהי: ח שם כדי שיבוא אמת ולא יוזיבו בשם ויבים מולים דבה ובכב עוד עשים אחר ובכב הרי״א שים רמז לזה מן הסולה ומשם שם מרים ומקבר שם ולא הים מים לעבדה כי כולם שפבו מיעיבים:

כנסת הגדולה

הבב ז״ל דאם ר״ל מבב יוחד הבלים מבב בחנון אבלא ביתהו אם מ״ל אמר דאמר בהאבל לבני דבב בחנון לומקבל אליה דבב יוחד ולא שאמר לים דשמחים ובב בחנון נומי אבל לו לאולי שמחים מב להחנה נבבל ועוד לי מבב בחנון נומי הבלים הבבל ולא הבין לו אינו נומים אם תמוכה ישיב לאה שמחמיב אליו סוף דבר לקולב הבנמי לא אביבי בחנון ז״ל ואם קיל אבמי כתב שמחים בב יוחד כולבבחן דאמרינן לבנות הבב ואל ליאבל אלא שמחים בבגיל בבינו אלא אשום לגיבל אבלאם דבבגן אמו שבשיב בב יוחד ובבי שם מיבם ליעבל אבלאם דבבגן ביאם אבלאם לבניו ולא לאמר אבני אביאם לבב יוחד בעבלאו ואם קבה בנאים בבי ליעבל אבלאם דבבגן ביאם אם אבלאם בבניו ואיבב אבקום ואם בחלאבד אבקם אביב ובעבדיה אמלי אבקר בבי בבבני בב יוחד דין אבקום ובבד אמלי נקב לבון בבינן ובבאמלא לא קאמר אלא ליעבל אבלאם דבבגן ובבד יש לבקבן מים בבי ביאם אם אבלאם לבניו אבבי ובבאבלה אבמב אביאם לבני בב יוחד ואין זה אמם אבלא הי׳